Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 15 ДЕКАБРЬ, 1981 ШУ. ● № 150 (5560). ● Мах 2 кап.

Цхьайтталагіча пятилетка хьалхара шу тоъаме чакхдаккхара дика къахьегаш бола боллахой дукха ба СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода коллективе. Дукхачар хІинзлехьа кхоачашьйи шера план.

Царех цаІ я № 17-18 йолча установна аппаратчица Растеряева Валентина. Лакха квалификаци йолча специалиста кхоачашъю массехк балха операци.

Дика къахьегаш хиларца ло лаккхъю ший технически знанеш а. Укх шера Грозненски мехкдаьтта институте сайрийнарча факультете дийша йисте а яьнна хІинз смена начальникаіа болх бе бокъо йекха шийлуйі я Валентина.

Дукха общественни гІуллакхаш кхоачашду хьинар долча къонеча коммуниста.

СУРТА ТІА: аппаратчица В. Растеряева ший балха моттиге.

С. ХУГАЕВА сурт.

ХІара дийнахьа хьадер дукхагІа хилийта!

КЕРДА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРА БАЛХАШ СИХДАЬА

«Назрановский» совхоза къахьегамхоша доккхал а деш рапорт лу пачхаьалкхенга юртбоахама продукци, хьайбей продукташ йоккхара планаш тІеххкоачашъяь хиларах.

Хаоттама хьалаш укх шера дика хиннадеце а, уж хьоккхамаш тхоашка доахадаларах доккха дика хетар хиннад тхона. ТІехьо яьннача бІаьстено, цул тІехьагІа эттача йокъало халонаш тІаоттайир боахама, цхьабакъда шоай ерригa говзал а хьинкар а оарцагІдаьккхе духьала эттар царна тха къахьегамхой. Цудухьа эша а йир.

Укх шера кердача индустриальни технологегІа 1750 гектара тІа хьажкІаш дІайийнаяр оаха. ПланагІа эца езараш 23 центнер йолаш, уж чуийцай хІара гектара тІара 25,6 центнер, 450 гектара тІа кхеьяр оаха шекара свеклаш. Уж чуийцай хІара гектара тІара планагІа яхе йоагІарел совгІа 40 центнер а йоаккхаш. Планал совгІа чуденад ка бола ялат, баьцалараш, кхы юртбоахама культураш.

Уж хьоккхамаш доахача белгалъяьнна дуккха звеньяш, бригадаш. Царех къаьстта ала лов сона.

БурокІалхарча отделене звеньевой волаш болх бу Ведзижев Муъсас. Укх шера 425 гектара тІа хьажкІаш хьалкхеьяй цун звенос. Уж чуийцай хІара гектара тІара 33,8 центнер а йоаккхаш. Аьлтий - Юртарча отделене 190 гектара тІа хьажкІаш дІайийнаяр Злоиков Ахьмадгире звенос. ХІара гектара тІара 29,8 центнер яьккхай цар. ХІаьта ерригa из отделени хьайицача цун а, І. Арчакова а, А. Хучбарова а звеноша хьинаре къахьегарах, планагІа якха езар 23 центнер йолаш, хІара гектара тІара 26,2 центнер хьажкІаш яьхай.

Баркал ала доагІа шекара свеклаш кхеьраштa а. Совхоза план кхоачашъяь ца Іеш, цар дика декъа лаьцад бІарччача районо пачхаьалкхенна уж дІаялара план кхоачашъеча а. Шекара свеклаш кхеэча болхлошта юкъе къаьстта белгалбаьнаб звеньевойш Пхьилакъонгий-Юртарча отделенера Халухаев Ширип, Аьлтий - Юртарча отделенера Бузуртанов Саварбики Барахоев Ахьмади, Наьсар - Кертерча отделенера Оздоев Хьамзат. Цар звеноша хІара гектара тІара 233—265 центнер свеклаш яьхай, планагІа яха езараш 200 йолаш.

ХІаьта а дерригача хьалехи вхоачамехи пайда кийца боацилга кхетадеш ба тхо кхаш леладераш. Кхы а хьувкъам лакхагІа болаш культураш кхее йиш йолаш да лаьтта. Тхо лоархІадаьдац пачхьалкхенна генараш дІадалара планах. Цу хьакъехьа цІенхаштта къамаьлаш даьд оаха бригадашкеи отделенешкеи.

Цхьайтталагіча пятилетка шоллагІча шера доккхий лекхараш да тха совхоза къахьегамхошта хьалхашка латтараш. 1800 гектара тІа индустриальни технологегІа хьажкІаш хьалкхеергья, 1300 гектара тІа — генараш, шекара свеклаш — 450 гектара тІа. ХІаьта царех эггара хьалха 200 гектара тІа кердача индустриальни технологегІа кхеергья. Укх шера гурахьа 3 эзар гектара тІа дІадийнад ка бола ялат. Дикка лакхагІа да кердача шерара лекхараш.

Ка бола ялат дІадийнад дикал лакха йола фу а тоссаш хьувкъаміц дика культураш тІахиннача лаьтта. Минеральни органически удобренеш а тувсаш шекара свеклаш, кхартолаш, баьцаларааш тІахургдола лаьтташ хьаькдеш боакк кхаш леладераш. Оаха лерхІ дерригача хьажкІаш юргйолча лаьтта хІара гектара тІа 12 центнер минеральни удобренеш товса. ХІаьта генараш дІадуаргдолча — 10 центнер. Царел совгІа бІаьсти дІаюргйолча кхы культураштa 20 эзар тонн органически удобренеш а йоккхаргья. ХІаьта царех 8 эзар хІинзале дІа а йихьай кхашка.

Шоай ханнахьа а дика а бІаьстан балхаш чакхдоахалургда укх Іаш денойка лертІа ерригa тракторащ, юртбоахама кхы машинаш тоаль йоихе. Из болх ханнахьа чакхбаккхара Сунженски района къахьегамхоша дІайолаяь инициатива къобалъяь хьал а лаьца совхоза мастерске, ерригача тракторни бригадашка лаьрхха техника тоаю звеноша вІашагІъеххай. Болх къаьстта дика дІабода Аьлтий - Юртарча отделенерча Б. Джамбуриева, М.-Г. Бекова кулгалдеча № 3, № 4 йолча бригадашка, Наьсар - Кертерча отделене А. Муцольгова кулгалдеча бригаде.

Из боккха лоархІам болаш дола гІуланх чакхдоаккхача хьинар ца кходеш дика масал гойташ къахьег мотористa, КПСС члена М. Тохова, звеньевоя Ш. Халухаева, мастера-наладчика И. Зангиева, кхыбараша. Тешаме ала йиш я 1982 шера 15 феврале совхоза ерригa юртбоахама техника кийча хургья аьнна.

Совхоза отделенешка агротехнически школаш хьа а йийла лешар дІадоладиьд. Царна хьехаш ба отделенешкара специалисташ. ХІаьта совхоза конторе биъ бетта чакхйоала механизаторий курсаш а хьайиллай. Цига дешаш ва 20 саг. Цу курсашта кулгалду Оздоев Хаматхана. Кагийча наха хьехаш ба совхоза керттера специалисташ, дикагІбола механизатораш.

Иштта шоай низаш оарцагІа а даьха 1982 шера дика хьоккхамаш дахара къахьегаш ба тха совхоза къахьегамхой.

А. ГАЗДИЕВ,
«Назрановский» совхоза керттера агроном.

Йитта кхоачашду социалистически декхараш

ДИКА КЪАХЬЕГ

Шалински района «Южный» совхоза шурий - товарни ферма дикагІчарех лоархІаш я. Къахьегаре тІера а барти цхьоагІон йолаш а я цун коллектив. Цу районерча «Московский» совхоза шурий - товарни ферма коллективаца социалистически яхь лелаю цо.

Укх шера ноябрь бетта кхоачашъяьй совхоза ферма коллективо пачхаьалкхенга шурек дулхи дохкара шера планаш. ХІана уж къахьегаш ба цхьайтталагІча пятилетка шоллагІча шера чотагІа. Шера планагІа йохка езар 350 тонн йолаш, цхьайтта бетта пачхьалкхенна дІачуеннай 387 тонн шура, хІаьта дулх — 42 тонн, планагІа 40 тонн долаш.

Из толам царга боаккхабеннаб шоштта мошек гІожси довзъар кийчдарах, хьайбаш чулатта кхийц дика тоадарах, шоай декхараш кхета а деш дояркашеи скотникашеи хьинар ца кходеш къахьегарах.

РационагІа оттадаь доакъар тел хьайбашта. Цунна юкъе я йол, силос, жом, концентраташ, мовки микроэлементаш.

Дика вІаштІехьдаьккхад ферме болхлошта юкъе шерра социалистически яхь кхаргйола гІудаьх а. ХІара итт-итт ди массаза доал балха итогаш ю. Яхье хьалхабаьнараш белгалбоах морально а материально а.

Укх шера цхьайтта бетта эггара дукхагІа доалангара шура яьккхай Октябрьски революцен «Знак Почета» яхе орденаш лелаеча Исрапилова Каметас. ХІара шо хьоачча Іаттагара 3700 килограмм шура яьккхай цо. ХІаьта 3600 килограммага дІанхоачаш шура яьккхай кунца яхь лелаеш болча доярка Евхаджиева Аюнас, Гагаева Арубикас, Исракова Липатус хІаре.

Дика салаІа йиш йолаш кийчъяь цІе уголок я ферме. Цига доярказа, скотникаша керда газеташ деш, телевизорга хьож.

Нохч - ГІалгІайчен автономе 60 шу из ший лоІамагІа Россена юкъеяха 200 шу дузача деношка цхьайтталагІча пятилетка шин шера планаш кхоачашъяра ПМК-920-и «Московский» совхоси дІайолаль инициатива къобалъеш хьал а лаьца цу денoшка шин шера планаш кхоачашъе доаш деннад ферма коллективо. **М. ЭПЕНДИЕВ.**

Массаза — хьалхарча мугІаре

Пхи шу совгІа ха я Гудермесски «Мединструмент» яхача заводе полировщице Закриева Любас къахьега. МоллагІа шийна тІадилла декхар дизза кхоачашдеш а ший балхах тІехдика кхеташ а хиларах белгалъяьнна я из цу предприяте. Цхьаккха смена дІаяхийтац цо ший норма 110—115 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа заводерта болхлошта юкъе эггара хьалхарчарца рапорт делар цо цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъярах. Ше укхаза болх бе йоІаелча денз иштта къахьегаш хьайоагІаш йолча Любайна эггара хьалхарчарца елар коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи.

«Мединструмент» заводерча бригадех эггара дикагІа лоархІачарех я коммунист Кириченко Галина Федоровни керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча бригада коллектив. Цуи керттердар да шоай хьинар кхо ца деш бригадерча тайп-тайпарча профессех болча болхлоша хьинар кхо ца деш къахьегар, церна керте латтача бригадера бригада къахьегами болхлошта юкъе яьржа социалистически яхьи кхетамца вІаштІехьъяьккхар. Цхьа ди дІадаьйитац цар шоай норма 125 процентал чухьнахьа кхоачашъяь. Цхьа бутт гергга ха я цар пятилетка шоллагІча шера чотагІа къахьега.

Балха моттиг ца хувцаш ше укхаза къахьегаш йолча 17 шера йоккха опыт Іоалай Галина Федоровнас. Массехк балха говзал кхаьсразай цо. Цкъий опыт, дикагІйола балха методаш дог раьза доадаш дІа а новицаташ цо кийчбь говзанчаш а дукха ба заводе. Цудухьа Кириченко Галина заводерча хьехамчашта юкъе эггара дикагІа лоархІачарех цаІ я.

Хьинаре къа а хьегаш, башха-дика толамаш доахаш общественни балха тІа дизза даькъа ловцаш хиларах дукха совгІаташ тийнад Галина Федоровнана. Цун, наьха тІа лепаш я Къахьегама Сийлен кхоалагІча степена ордем, «Социалистически яхье котъяьннар» яха сийлен ворхІ Знак. Тийнна кхыдола совгІаташ итташ да.

СУРТАШ ТІА: полировщица Л. Закриеваи комплексни бригада бригадир Г. Кириченкови.

З. ВАТЧАЕВА сурташ.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Боккха къахьегама толам баьккхаб «Котлоочистка» яхача московски завода Грозненски филиала коллективо. 14 декабре кхоачашъяьй цар цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера план.

«Грозэнерго», «Дагэнерго» районни энергетически управленей йовхалазлектроцентралашкей вай республика промышленни предприятешкей дукха балхаш даьд филиала коллективо.

Яхье хьалха латтачарех ба кхы цІендераш Лучко Александр, Путятин Дмитрий, Неприн Анатолий, мастер Тарананов Михаил, кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Кердадар юкъекхувлаш

КПСС ЦК ноябрьски Пленума а иттазлагІа хермача СССР Лакхехьарча Совета аллагІча сессе а материалаш ювцаш чанхдаьлар аргІаш политди Грозненски ремонтно-механически завода коллективе.

Завода йоккхагІйолча шоллагІча цеха болхлой гулбелар цІеча уголоке. 1981—1985 шерашка СССР экономически а социальни а дегІайоалара парте де лерхІачох лаьца беседа йир завода керттерча технолога заместитела Н. Н. Тиханоза.

— Дукха да 11-ча пятилетке коммунистически партеи Советски правительствой навха хьал-торо лакхъяра де лерхІараш, — аьлар цо. — Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела ловкъоста Л. И. Брежнева дийцар вай мехка ерригa экономика дегІаахара актуальни дола дешаши уж тъоастадара навикъаши. Продовольственни программа — боахама а политически а хьакъехьа ерригача пятилетка керттера проблема я.

Пропагандист тешавеш шоай завода балханара хоадамбола масалаш а кхувлаш дийцар парте тартарча хана де лерхІачох.

— Сиха дегІаух мехка экономика, — аьлар цо. — Цунга хьежжа тІа-тІа дукхагІа эш мехкдаьтта, кІор, газ, электроэнерги, лоацца аьлча, доагора - энергетически ресурсаш.

— Из берригa халкъа боахам дегІабоалабара керттера долчарех цаІ да. Цунца дувзаденна пропагандиста дийцар шоай предприятена хьалхашка латтача декхарех.

Грозненски ремонтно - механически заводо арахеп мехкдаьттакоштa эша оборудовани, машинаш. Пятилетка хьалхарча шера № 2 йолча цехе арахепа йолаьй керда продукци: шин даьъа екъаш цементированни еш йола муфта. Из скважинаш йоахача чІоагІа эшаш оатхая я. Хьалха бурув тохача хана хардаьха-бакъахьа Ічи а ухийташ цемент йоабоша. Керда муфта оттайича боагІача боараме махка йоврьяш из. Цул совгІа дукха а сихагІа буруа техе боал боалхой. 11 тайпара хургья ГРМЗ арахепа йолаьъ продукци, цох 6 тайпара яр хІанзалехье заводе арахецилга вІаштІехьдаьккхад. СССР мехкдаьтта промышленноста министра опытна 15 образец арахеца аьнна теха приказ дир, яхаш дуацар Н. Н. Тихонова, хІаьта заводчанаши из толамс кхоачаш а деш, шоэза дукхагІа арахийцай муфташ. Опытни образецаш мехкдаьтталоша чІоагІа раьза болаш тІа а нийди. ХІана серийни уж арахецилга завода тІадиллад, аьлар цо.

КПСС XXVI съезде тІакйцача 1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегІайоалаяра долча Керттерча лостамаш тІа белгалдаьккхад производствана управлени планировани ярах бола къахьегама коллективай лоархІам лаккбелга. Цох цхьа форма я бригадни хьисапе къахьегилга. Промышленни предприятей балха практике из керда гІулакх юкъедоаладелга вай мехка хІана шерра дІадоладаьд. ГРМЗ бригадни хьисапе болх белга эггара хьалха дІадоладьярех я № 2 йолча цеха коллектив. Дукха да укхаза болхлоша хІанзарчоа ца кхеталеш. АргІан политди чакхдоаккхаш цох лаьца хаттараш дир болхлоша. Цар йоахар, планови задане массаза а кхоачашъеш хилча, фу де юкъейоаляю из керда форма? МалагІа башхалонаш йолаш я из? Производствана а болхлошта а фу дургда цо?

Цу хаттараштa жоп лудга цеха начальник волча Власенко Александр Николаевичага ра дийхар пропагандиста.

— Бакъда, вай планови задане кхоачаш а тІеххкоачаш а еліа, — аьлар цо. — 11 бетта плана а 102,1 процент кхоачашъяьй цеха коллективо. ХІаьта а бригадни хьисапе къахьегилга дуккха а совнаш йолаш да. ХІаране къаьст-къаьста а ца беш, тІеххьара хьадаьдаьннчох доагІар а бехктоккхам а коллективно юкъа а долаш болх вІаштІехьбаьккхача къахьегама овсарле, производства культура кхы а лакхлургья, тоалургья дисциплина. Лоацца аьлча, кердача хьисапе къахьегам хилча пайда боал производствана а хІара болхлочоа а.

Цеха начальника белгалдаьккхар, къахьегам бригадни хьисапе вІаштІехьбаккхара хоадамболла организационно-технически мероприятеш оттаяь хилар. Цар чулоацам балха моттигашка а лаьрххІа занятеш еш а дІабовзийтарга. Иштта лаьрхІар КПСС ЦК ноябрьски Пленума а иттазлагІа хермача СССР Лакхехьарча Совета аллагІча сессе а материалаш производствацa ювза а ювзаш дІахо Іомаелга.

М.-Б. УСТАРХАНОВ.

ТАСС-а ДІАКХАЙКАДЕР

Польски Халкъа Республике хиннай боккха лоархІам бола событеш. Конституце положенешка хьежжа ПНР Пачхаьалкхен Совето ерригача мехка военни хьал оттадаьд. ВІашагІъеллай В. Ярузельски керте латта къам кІалхардаккхара Военни Совет.

Къам кІалхардаккхара Военни Совета керте латтача дІакхайкадер уж гІулакхаш даьд Польша кризисни хьалера аллара хьалаш хьакколлара, законность лорадарей общественни порядок юхаметтаоттаярей духьа, аьнна.

Польше чакхдаьха уж дерригa гІулакхаш, кхетадеш ма хилара, цуи чура ший гІулакх да. Кхьча тайпара цу событей маІан дашха Малхбузехьара цхьадола гІозареш гІертилга алххха полякашта шоашта дика довзе дезача гІулакхашта юкъегІерта безам хилар мора лерхІа йиш йолаш дац.

Цхьанннена къайле яц, Польша мехка чура моастагІаша йолаш йола общественни строй тІакхалтІа кхосса гІерташ мехкара кризис лаьрхІа кІоарг а деш, цун экономика йоха а еш. Польски Халкъа Республика ший лоІамагІа хилара кхерам тІабихьа хилар.

Уж низаш гІертар фашизмана духьала цхьана къовсам лоаттабеш хьахиина а цул тІехьагІарча итт шерашка массе а овгІорахьара дегІадена а польскии советскии халкъашта юкъера вежарашха дола доттагІал ерригача средстваца дохаде. Антисоциалистически, контрреволюционни программа хьалха а лаьккха, цар шоай гІулакхашца гучахьа кхерам тІаоттабир Варшавски Договорях дола союзнически декхараш Польша кхоачашдара — из киъярча доацаш доагІар дерригача пачхаьалкхений — цу договора юкъе мел йоагІарий кхерамален хьашташта. ХІаьта цхьа-шегІа хиндац ший лоІамагІа йолча Польша мехка чура моастагІий Малхбузерча арахьарча хаьда долча гІозараша хьалхоацаш хиннилга.

ТАСС-а тІадиллад советски кулгалхой, ерригa советски нах Польшерчей цунна гонахьарчей событешка чІоагІа уйла тІаяхийта хьежаш болга дІакхайкаде. Уж дега тоам хинна ба польско-советски союз польски пачхаьалкхен хьаштий. Польша доазонаш хувцалург ца хилара болча тешамо йоника чІоагІале я а я хургйолаш а я, Польша Варшавски Договора йохаргйоаца [illegible] звено, пачхаьалкхений социалистически содружества член хила а хиннай хург а я, аьнна В. Ярузельсне хьакхайкадарах.

Советски халкъа лов мехка хьелашка латта польски пачхаьалкхеа кхелашта исторически лоархІам бола хала декхараш вежарашха долча польски халкъо толаме кхоачашдар, социализман маьшарен цьаькъашка Польски Халкъа Республика тІа-тІа егІаухилга тешаме цо Іалашдар.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

14 декабре хилар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани. Президиум хьежар республика Лакхехьарча Совета йиъалагІа сесси кийчъярца дувзаденнача дешашка.

Президиума заседане ладийгІар 1981 — 1985 шерашка республика экономически социальни дегІайоалара Пачхаьалкхен планага, 1982 шера планагеи бюджетагеи, кхарарча шера план кхоачашъяра леламга, 1980 шера бюджет кхоачашъяра отчетага хьалхагІе а хьажара Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Планово-бюджетни а кхыча массазарча а комиссей болх чакхбалара хьакъехьа Планови-бюджетни комиссе председатела А. Н. Воронкина баьча хоамага.

Лакхехьарча Совета Президиумо ладийгІар город правопорядок лораяран бокъонаш телхаераштa духьалара къовсам чІоагІбаран Грознерча халкъа депутатий Советаша беча балха хьакъехьа Грозненски горисполкома председатела В. М. Шамардина яьча докладага.

Заседане дийцар «КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа тІайийцача решенешъяра тІахьожам лоаттабелгех уж кхоачаш мишта ю хьожилгеи дІахо эргадаькка тоадара хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамца дувзаденна Нохч-ГІалгІай АССР халкъа депутатий Советий декхараш, «1982 шера Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете чакхъяха белгалъяьча керттерча мероприятей плана хьакъехьа», кхыдола а дешаш. Дийцача дешаех доагІ-доагІаш дола соцамаш тІайийцар.

ДЕШАРА ЗАВЕДЕНЕШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1981 шера хьувкъам чуэцача республика колхозаштеи совхозаштеи доккха гІо дарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла дешара заведеней коллективашта:

Грозненски мехкдаьтта техникума,
Грозненски кооперативни техникума,
Серноводски юртбоахама техникуме,
№ 4 йолча городской юкъерча профессионально-технически училищана,
№ 12 йолча городской профессионально-технически училищана.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИН.**

г. Грозный.
1981 шу. 11 декабрь.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета йиъалагІа сесси хьаеллара хьакъехьа

Тахан, 1981 шера 15 декабре, Іуйрийна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара ЦІагІа ший болх дІаболабу ворхІазлагІа хермача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета йиъалагІча сессе.

Депутаташ дІаязбу Іуйрийна 8 сахьат даьлча дешара КПСС обкома политически дешара ЦІагІа.

Юбилейшта накъадолхаш

СИЙЛЕН ГӀУЛАКХАШ ДЕБАДЕШ

Республикерча промышленни предприятешта юкъе флагман я ала йиш я Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» заводах. Дукха я цун сийлен традицеш. Стахановски болам вай республике эттара хьалха хьаллацачарех цаӀ яр завода коллектив. ХӀанз а заводе болх беш ба социализма лард йоллача шовшкара турпала гӀулакхаш бӀаргадайта нах. Царех ба 1942 шера денз КПСС член йола стахановка И. С. Медянцева, П. И. Булавинцев, кхыбараш.

Къахьегаме хьалха латтача завода коллективо лакха квалификаци йола дукха болхлой, специалисташ хьалкхебаьб. Берригача мехка дешаш къестадеча лакхерча форумашка дакъа лоацаш хул завода вникалаш. Электросварщица, НГӀАССР Лакхехьарча Совета депутат С. Умалатова КПСС XXVI съезда делегат яр. Иштта къона токарь В. Шинкарев ВЛКСМ XVIII съезда делегат вар. Дукха ха яц XI пятилетие СССР экономически социальни дегӀайоалара паччахьалкхен план йийцача мехка лакхерча органа балхаца дакъа лоацаш а хинна, СССР Лакхехьарча Совета депутат, № 5 йолча цеха болхло Н. Г. Рыженков цӀавена.

Завода барт тайнача коллективе болх беш 26 къамах бола нах ба. ДоттагӀлеп нӀз, цох доала беркат дика довё укхаза.

Къахьегамхой барт-цхьоагӀо чӀоагӀъяра, царна коммунистически кхетам балара, коллективе лерттӀа морально - психологически климат оттадара дукха къахьегаш я завода партком, кхыйола общественни органашца. Тайп-тайпара формаш а йолаш укхаза чакхбоахача балха лоархӀаме моттиг дӀалоац тӀема - патриотически, интернациональни, атеистически кхетам балара дешаша.

Дукха къахьегамхошта юкъе юкъ ехкаргйоацаш дукха болх беш я НОТа начальник С. Цуров керта латта атеизма сектор. Цо къахьегама коллективашка, общежитешка, нах бахача моттигашка хадданза атеистически пропаганда ю. Укхаза ешача лекцеша, еча беседаша къахьегамхошта материалистически кхетам лу. Ӏалама явленеш ювцаш яр укх шера заводе йийша лекцеш: «Дин космос», «Медицина дин», «Саго Ӏалама къайленаш гучайоах», кхыяраш.

Иштта кхьа барт тоабеш, уж вӀашкаувзаш я ВРИЗа начальника В. И. Лобанова кулгаллу тӀема - патриотически а интернациональни а кхетам лу сектор а. Тайп-тайпара формаш я цо беча балха. Нах шоайла дикагӀа бовзийташ, царна юкъера доттагӀал чӀоагӀдеш йолчарех цаӀ да царех интернациональни йола бригадаш вӀашагӀа а теха сайренаш ялга. ХӀьата цу тайпара йола бригадаш заводе кӀезига а яц. Масала, бокъонца интернациональни я ала мегаргда № 2, № 4 йолча цехий коллективех. Укхаза болх беча бригадашта юкъе 61 процент эрсий ба, 23 процент — нохчий гӀалгӀай, 16 процент — кхыча къамех бола нах. Цхьана болх беш, цхьана салоӀаш бола нах шоайла дикагӀа кхет, дӀа-са гӀулакхаш леладу, царна юкъера доттагӀал чӀоагӀлу.

КӀоаргга исторически овлаш долаш да эрсашта, нохчашта, гӀалгӀашта юкъера доттагӀал. Из дувцаш яр укх шера заводе йийша лекцеш: «Халкъашта юкъерча доттагӀалах дола Къулбаседа Кавказа йоазанхой произведенеш», «Цхьана къахьегаш бола цхьа дезал», кхыяраш.

Завода интернациональни коллектив мехка а республике а дӀа мел доладаь дика гӀулакхаш эггара хьалха хьаллоацачарех цаӀ я. Иштта Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене коллективаца цхьана цо хьалдаьцар «СССР кховзткъа шу дизара — хьинарча къахьегама кхоазткъа вӀира» яха мосланчий болаш.

Дукха да республика автономи хьаль 60 шуи Нохч-ГӀалгӀайче ший лоӀамагӀа Россена юкъелха 200 шуи дузаш заводе де лерхӀаш. 11-ча пятилетка хьалхарча 2 шера планаш ханал хьалха кхоачашъергъа, ахьна дош а денва, шерра социалистически яхь йоаржаьй укхаза. 1981 шера 11 ноябре денз 1982 шера 30 октябрь хьатӀакхачнлца къахьегама вахташ кхайнаьй завода цехий коллективаша. Уж чакхъяхара 3 бутт гаргга ха а йолаш, 5 этап къоастаьй. Яхьа керттера условеш я: продукце дикал лакха а йолаш, планаш кховчашъелга; электроэнерги кхоелга; къахьегама дисциплина а производства культура а лакха хулийтилга, кхыяраш. Котало яьнкхачарна лургдола совгӀаташ, яхьа условеш завода ерригача коллективана дӀайовзийтай.

Цӏей хьатӀакхачалехьа эргадаьнхд товдергда завода ков, гонахьара моттигаш. Эсниз отталь а яьнна, хӀанз дӀадолалуш да завода центральни проходнойна реконструкци яра белхаш. Предприяти дегӀа мишта кхай хьахьоххаш йола стендаш, экспонаташ Москве ВДНХ йохьийтаргья. Цар эскизаш кийчъеш я. Заводи истори дувцаш йола музей хьалъе лерхӀ укхаза. Цун цхьа отдел хургья республика автономи хьаль 60 шуи Нохч-ГӀалгӀайче ший лоӀамагӀа Россена юкъеяха 200 шуи дизара хетаьь. Де лерхӀеш кхы а дукха да.

Нохч - ГӀалгӀайче ший лоӀамагӀа Россена юкъеяхарах бахьна пайда, цун исторически лоархӀам дӀабовзийташ бола массово - политически болх дӀаболабаьб заводе.

«Ленински доттагӀалца ба вай яха» яха тематика а йолаш цаӀ дола политденош чакхдох заводе. Лектораша, пропагандисташа, политинформатораша хоадам бола масалаш а кхувлаш дувц Нохч - ГӀалгӀайче ший лоӀамагӀа Россена юкъеяхарах, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци бахьан долаш берригача советски нахаги а сацна нохчашкен гӀалгӀашкен къаьгтара ираза.

Дукха нах гуллуш, цар беаме ладувгӀаш чакхъювл «Знание» яхача общества лектораша И. К. Литвинова, В. В. Погорелова, Н. Г. Назарова, кхычар еша лекцеш.

Юбилейни шера дукха вӀашагӀкхетараш, теоретически конференцеш хургья заводе. 1982 шера март бетта чакхьикка лерхӀ социалистически интернационализмаи советски патриотизмаи тема йола теоретически конференци.

ВоккхагӀчар дӀадоладаь гӀулакх хьаллоацаш, из дӀахош би заводе болх беш бола кагирхой. Ноахалашта юкъера бувзамаш чӀоагӀдара хадданза къахьег парткомо, ВЛКСМ комитето. Юбилейни шера из болх кхы а шерагӀа бергба. Кагирхой каст-каста вӀашагӀкхетараш хургда парте а къахьегама а ветеранашца, Советски Союза а Социалистически Къахьегама а турпалашца, бовзаш болча нахаца. Цӏейна хетаьь кинолекторешь, устни журналаш, политически сайренаш хургья.

Красномолотовцашта къахьегама яхь лелаю Нальчикерча машинаш еча, Аргунски кхачан машинаш еча заводашца. Дукхкача шерашка чӀоагӀденна доттагӀал да М. Гаджиева цӀерагӀча Махачкалински завода коллективаца.

Лоалахошта - доттагӀашта делегацеш дӀа-са ухийт, балхий гозала конкурсаш, спортивни мероприятеш чакхйоах, художественни самодеятельноста карагӀдьннар довзийт. Цӏей деза чшера уж бувзамаш кхы а шерлургдь, вежарашка долча къамий вахар кхы а кӀоаргагӀа довзаргда.

Юбилейни шера дӀайоладь мероприятеш лоацнача ханна йола кампани лархӀац укхаза. Завода сийлен традицеш кхы а шерьеш, къахьегама хьинар кхы а айдеш болх бе дагa ба коммунисташ, ерригa коллектив.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

ЦхьайтталагӀча пятилетка хьалхара шу толаме чакхдаккхаро шоай нийса хьинари до кходеш къахьегаш ба производственно-товарни контора болхлой. Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шуи нохчийи гӀалгӀайи шоай лоӀамагӀа Россена юкъебаха 200 шуи дизара цӏейна сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йьржай контора ерригача «бригадашта, сменашта, участкашта юкъе.

Къаьтта дика хьокхамаш довх цу яхье Вас Анна Федоровна керте латтача сливщикий-наливщиний смена коллективо. Дацим хьалха латтача сменана октябрь бетта ерригa карара тела ЦӀе байрах, из хӀанз а царга я. Цхьа бутт дӀабодаш смене доакъашхошна 2—3 процент шоай сменин нормаш тӀехкхоачаш да еш, цар массане а лелаю «Коммунистически къахьегама ударник», «Социалистически яхье котвальнарь» яха сийлен цӀераш.

Болх безарца, шоай декхараш дизза кхоачаадирца белгалбаьннаб сливщикаш-наливщикаш Хаджиева Нура, Лужецкая Любовь, укхаза 26 шера къахьегаш бола Хитрова Тамара Григорьевна, кхыбараш.

СУРТА ТӀА: хьалха латтача смена сливщикаш-наливщикаш (аьрдехьара аьттехьа) Т. Хитрова, Л. Лужецкая, А. Вас, Н. Хаджиева.

В. ШУМАРИНА текста сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАША ШОАЙ ЛОАРХӀАМ ЛАКХА ЛОАТТАБУ

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управленена чуйоагӀа ПМК-245 Чир-Юрт — Дуба-Юрт яла керда промышлении зона хьалъеш я. Республике эггара йоккхагӀчарех цаӀ йола промышленни предприяти — цементни завод, города хьысанс йола Чир-Юрт, массехк школа, культура объекташ, кхыйола гӀишлош хьалъяраш а ба дӀа-са ухача механизированни колонна болхлой.

ГӀишлонхой 11-ча пятилетка хьалхарча шера а ба хьинар лаьгӀ ца долийташ къахьегаш. ПМК партбюро секретара къонача коммуниста А. Ю. Бенова чӀоагӀа раьза а волаш аьлар:

— Шера план тха коллективо 23 ноябрь хьатӀакхачалехьа толаме кхоачашъяьй. ХӀана гӀишлонхой пятилетка шоллагӀча шера чотагӀа болх беш ба.

МоллагӀча гӀулакха тӀа толам балар дувзаденна да наха юкъе беча политико-кхетама балхаца. Укхаза ха а ховш вӀаштӀехьбаькхаб из. Партокомо, кулгалхоша хӀара болхлочунга дӀадовзийтад хьалхашка латта декхараш. Уж кхоачашдара оарцагӀбаькхаб участкай, бригадай, сменай кулгалхой, ерригa коллектив. Партийни организацена хайнад КПСС XXVI-ча съезда накъаболхаш айденна хинна хьинар лаьгӀ ца долийташ болх вӀаштӀехьбаккха. Партийни форума решенеш дӀайовзийташ хадданза коллективе болх беш хиннаб агитатораш, политинформатораш, пропагандисташ. ЦхьайтталагӀча пятилетка заданеш толаме кхоачеш а тӀелкховчаш а яра тӀехьа Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК социамо дӀадехар кхоачашдара дукха болх баьб идеологически бӀухоша.

ГӀишлонхошта юкъе идеологически болх берах нои луш ба партбюро секретара заместитель, монтажникий бригадир Довлетбиев Рамзан. Цо кулгалдеш йолча бригадо гӀишлон-монтажни белхаш дара шера плани сентябрь бетта кхоачашъяьй. ВиълагӀа бутт ба бригадо пятилетка шоллагӀча шера чотагӀа болх бу. ХӀанз монтажникаш Меслер-Юрта гаьна йоацаш хьалъеш боахк республикерча межкдаьттахой материально - технически база, «Атагински» совхозе доакъара цех. Уж объекташ хьалъеча а плановы заданеш тӀехкхоачашъеш къахьег гӀишлонхоша.

— ХӀаране хьадаьр массанена а дӀадовзийталга лоархӀаме да, — боах Р. Довлетбиева. — Коллективе карагӀдаьннар дӀадовзийташ хӀара производственни участке болх бу агитатораша. Дика вӀаштӀехьъаьннкхай тойтара агитаци.

Плановы заданеш кхоачаш а тӀехкхоачаш а еш къахьегаш я коммуниста А. В. Плотникова кулгалду гӀишлонхой бригада. Цо болх бу Белгатоевски - Ханкальски карьер хьалъеча. Иштта графикал хьалха а ювлаш, кхьере къахьегаш я коммунист В. Успанов керте латта штукатурий-малярий бригада а. Шерра дӀайовзийт хьалхалаттачар опыт. БоккагӀбараш къонача ноахала шоай балха гозал камаьрша дӀалуш ба. Коллективе кхетама болх беш, нагирхошта массаза а гӀо-новкъостал деш ба коммунистически къахьегама ударникаш, коммунисташ слесараш - монтажникаш Арсанукаев Аьхмад, Товсултанов Саӏид-Аьхмад, Музыкашвили ИбрахӀам, каменщикий бригадир Накаева Мариам, дукха кхыбараш.

Цар балха опыт Ӏома а еш, коллективе шерра дӀайоаржаю. Цу гӀулакха пайда эц «Строитель» яхача пенгазетах. Социалистически итогех а дагьхача толамех а дувц хӀара объекташка арахецача «Молнеша». Къахьегаме хьалхалаттачар сурташ хьаттох сийлен Улга тӀа. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 64 шу дизара сийна яьржа хиннача яхье котало яьккхача Р. Довлетбиева, М. Накаевай, Н. Абубакарова, В. Успанова, А. Плотникова, Н. Музыкашвилие, кхыча гӀишлонхой сурташ доахк цу тӀа.

Бийдала, доагора-энергетически кхьйолчеи материальни ресурсай кхом барах царех дикагӀа пайда эцаран бу болх чӀоагӀбара КПСС XXVI съезда решенешая цул тӀехьагӀарча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советен социмашеи дӀадехар кхоачашдара дукха къахьег гӀишлонхоша. ПМК цхьанна а участке йоагӀачул совгӀа материалаш дӀаяхийтац, дикача дас садна бийдала, металла, электроэнерге, кхыдолчун кхом бу.

Дукха ха йоацаш хиннача КПСС ЦК ноябрьски Пленуми яттаалагӀа хеначча СССР Лакхехьарча Совета яхлагӀча сессеи материалаш гӀишлонхошта дӀайовзийташ я хӀана партийни организаци. Агитатораша, пропагандисташа, политинформатораша дувц 1981 — 1985 шерашка СССР экономически социальни дегӀайоалара паччахьалкхен правительство де лерхӀарех.

Механизированни колонне политико-кхетама болх ала хӀама доацаш дика вӀаштӀехьбаькхабале а, партийни организаце эсала дакъа лоац поселке бахача наха коммунистически кхетам луча. ХӀьата таханарча вахара новкъарле еш дар цӀенденна дӀадаьннад тхьацча ала йиш йолаш дац. Шоаш болх беча юрташка бахача наха атеистически, интернациональни кхетам луча кхы а хьинарегӀа дакъа лаца декхарийла ба коммунисташ.

ХӀьата ПМК-245 ше а я новкъостал эшаш. ХӀара дийнахьа дӀакхувла безаш ба къаьст-къаьста хьаца юрташка объекташ хьалъеш бола болхлой. Цхьабакъда, Шалински АТП (нач-к нов. Г. Юсупов) ший ханнахьа машинаш хьа ца ахийтар бахьан долаш тӀехьабиса мара объекташка дӀанхачац уж. Балха ӀатӀкъаш дола из кхоачамбоацар дӀаданкха деза.

З. МУХАДИНОВ, журналист.

ДӀаяхача заман ширдаьннача гӀулакхашта духьала

КЕРДАДАР ХЬАЛ А ЛОАЦАШ

Тха районе барт тайна, цхьа дезал санна бах эрсий, нохчий, украинцаш, гӀалгӀай, хӀирий, кхыча къамех бола нах. Цар берригa шоай низ дӀа а луш, хьинаре къахьег сийрда кхоане — коммунизм хьалъяра. Ленински къамий политика лерррагӀа чакхъяхарах советски наха дахьна доккха беркат да из.

Халкъа депутатий Сунженски районни Совето дукха болх бу къахьегамхошта коммунистически кхетам луш. Из кхетам луча юкъе доагӀаш дукха да. Са дуцца безам ба районе бахача наха атеистически кхетам баларах. Из тема па ховш хӀрма яц из. ХӀанз а дукха ба тха районе динах тешаш, тайп-тайпара секташ вӀашагӀъехкаш бола нах.

Буржуазни пропагандо дар а доацар а дуццара тӀера яле а, религиозни культах долча советски законодательства дийхадац бусалбе с кераста ди лелабелга. Даьлах теша а ца теша а хӀаране бокъо я. Цуцца цхьана законо дӀадех моллагӀа ди лелабе вӀашагӀкхийттача тоабаша шоай болх дӀаболабалехьа паччахьалкхен органашка регистраци елга. ХӀаьта а цхьайола секташ Ӏаьдалга ца хайташ, хьайлагӀа дина гӀулакхаш леладе гӀерт. Из нийса гӀулакх дац.

Дина культах дола законодательство кхоачашдара тӀахьожам лоаттабеча Советашта новкъостал дергдола комиссе вӀашагӀъеллай тха районе. Общественни хьисапе болх беча комиссена юкъе ба депутаташ, халкъа образоване, финансови, бокъонаш лораеча органий болхлой. Цу тайпара комиссеш вӀашагӀъехкай юрта, станични, поселкови халкъа депутатий Советашка. Цар керттера гӀулакх да ди лелабе Конституце гражданашта луш йола бокъо лорара а цуна духьалара пропаганда яра а Советашта новкъостал делга, динах тешаш болча наха цу гӀулакхах дола законодательство тӀелха ца дайтара тӀахьожам лоаттабелга.

Шийн декхар кхоачашдеш йолча комиссе гучадаьккхад Карабулаке пятидесятникий секта къайлагӀа болх белга. 15 саг чувоагӀа секта гуллу гражданина М. Т. Мартыненко цӀагӀа. Кхыча кралшкара а республикашкара а из ди лелабеш бола нах ух укхаза. Секта кулгалхо а кхычахьара хьатӀаухаш ва.

Иштта Ассиновски станице а я баптистий група. ДукхагӀйолча хана из гуллу гражданка Е. Кратиновскаяй цӀагӀа. Цу группай айхха бувзам ба Грозне йолча общинаца.

Цу тайпара йола цхьаькха група къайлагӀа вӀашагӀъеллай Троицке станице а. Цхьабакъда, укхазара яр сел йоккха яц, ялх саг мара вац цуна юкъе.

ХӀана ювцаргъя вай бусалба ди лелаберий тоабаш. Уж районе 20 гаргга я. Цар чуловш 400 гаргга саг. Царех йоккагӀъярех я ала мегаргда Кунта-Хьажийн Арсанов-Денеи шин тоаба. Иштта йоккха еце а, дикка влияни йолаш я БатӀал-Хьажийн Баматгири-Хьажийн тоабаш а. Цул совгӀа, шейхий цӀен тӀарен «дикача» нахахи хьайаьнна ва яхаш 13 саг ват тха районе.

Укхаза белгалдаьнна деза уж ерригa тоабаш паччахьалкхен органашка регистраци яьза йолга. Из дийна культах дола законодательство тӀожа телхадеш дола гӀулакх да. ТӀахьожам а боацаш бисача дина керте латтача моллаша, тхьамадаша, турпашаша дина - обрядови практика йиза шоай бе йолл, наьха вахара юкъе гӀерт. Из иштта долга къаьстта дика гу мархаш доастача е гӀурба деча хана.

Дин культах дола законодательство лорадара тӀахьожам лоаттабеча Советашта новкъостал де вӀашагӀъеллача комиссе дукха болх бу секташ хьагучаяхара, харцахьарча наьхьа тӀа баьнача наха нийга кхетам балара. Масала, Троицке баптистий группа мачахьа гуллу, цуна керте латтар малав хайра. Из вӀашагӀъеллар а цуна кулгалдеш хиннар а вар Грозне ваха вола гражданин В. А. Богданов. Дин гӀулакхаш леладе дукха нах нийца а болаш, Грознера Троицке ухаш хиннав из. Далла гӀулакх деча хана леладеш хиннай оазаш дӀаязъю тайп-тайпара хӀанзара аппаратура.

Комиссе членаша дукхказа а дийцар баптисташка дин культах дола законаш телха ма де, яхаш. Района вахарцара масалаш а кхувлаш, динах тешаш болчар дегабуам бергбоацаш, кӀаьда, белаьне даьча къамаьлех пайда баьлар. ТӀехьарча хана «воша» В. А. Богданов кхы вагӀац станице. Бакъдар аьлча, укхаза цунга хьежаш а саг вац.

Дин культах дола законаш лорадара комисси дика хьожилга хьахьохкаш дола цхьаькха цхьа масал а доладе йиш я. Венна саг дӀаволлара станице 18 сагах латтеш йола тоаба вӀашагӀъеллаяр. Цунна кулгалдеш бар Ф. П. Голенков, У. К. Хадьмоаи. Саг дӀаволлача хана цар доахача иллеша, хьенхача цӀогӀарчаша наьха сатем бовборе. Уж социальбе яхаш нах детикъа. Цу гӀулакха оарцагӀъьннача комиссе соцадир общественни порядок телхабелга.

Цуцца цхьана ала йиш яц укх станице хӀама дин культах дола законаш телхаделга цӀенденна дӀадаьхад аьнна. Станице вах фанатик сацна динах тешаш вола баптист-раскольник Н. П. Баев. Динах цунга ма теша ала йиш яц, цхьабакъда, советски законаш телхаде цхьанена а бокъо ецавац. Советски законашта, коммунистически морале ше духьаьа хилар цо хьахьехкад. Цул воккагӀйолча воӀа советски законаш телхадир балаьн долаш суд яьй. ХӀоцо зӀамагӀволча а харцахьа кхетам луш ва из. Даь Ӏазапах из кӀалхарваккхар дукха къахьегаш я комиссе а станицера общественность а.

Дин культах дола законодательство кхоачашдара йолча комиссешта юкъе тха районе къаьстта дика болх беш я коммунист Д. Мейриев керте латта халкъа депутатий Нестеровски станични Совета комисси.

Укх станице хадданза болх беш яр хьалха 4 секта. ТӀехьарча хана царех шиъ — евангельски христиан-баптистийи пятидесятникийи араш дӀаьдиьнай. Цхьабакъда, цу гӀулакха дукха къахьега дийзар комиссе. ХӀаранена къаьст-къаьста къамаьл дир. Дин Ӏазапах нах кӀалхарбоахача дикка дакъа лаьцар моттигерча радиос, районии а республиканскии а газеташа, лектораша, пропагандисташа. Вахара юкъейоалайир нерда советски обрядаш.

Иштта, дукха болх баьб комиссе бусалба тоабаша дин культах дола законодательство телха ца дайтара. Масала, Серноводски яхар ди хьеха керда гучаьнна Шовхалова Зура. Динах тешараш шийна дукхагӀа тӀехьабаха гӀерташ цо хадданза «къайлечаш» гучайоахар. Цул совгӀа, укх юрта бар Кунта-Хьажий мурдаш. Царка керте латтар гражданин Вагапов. Советски законаш телха а деш, цар леладу харцахьара гӀулакхаш совцадар духьа дукха къахьийгар комиссе, цхьабакъда, цох хӀама хиланзар. ТӀехьара а юртара нах вӀашагӀа а кхийтта, дӀахайтар сектанташта цар леладер мегаргдоацилга шоаш из ловргдоацилга. ХӀанз мурдий тоаба лаьгӀъеннай, хӀьата ди хьеха безам болаш хиннa Зура а дӀаяханза ца йоалаш юртара дӀаяхей.

Карабулаке бахача мурдашца а дукха къамаьл хиннад комиссе члений. Укхаза вац дин культа керте латташ вола саг. Цудухьа Карабулакера цхьабола бусалба нах ламазаш де Сурхо-тӀа ух. Укхаза законо бокъо а енна хьадийлла маьждиг да.

Иштта дин гӀулакхаш леладе бокъо сийнай Орджоникидзевски станице бахача бусалба наха а. Укх шера май бетта законагӀа йоагӀача бесса регистраци яьй укхазарча мурдий тоабана.

Цуцца цхьана къахьегамхошта атеистически кхетам балара йолча районни Совета балха тӀа яховчамбоацараш дац аьлча нийса хургдац. Дина духьалара пропаганда тоаяра тӀалеста оаха тайп-тайпара мероприятеш уттайол а хадданза тӀахьожам лоаттабац уж чакхъяхара. Из иштта долга хьахьокх цхьайолча юрташкара ухача хоамаша. Масала, Галашкарча, Мужечарча, Алхастерча, Оалкамарча дин культашка хьожаш йолча комиссеша бе беззача тайпара дика болх бац.

«Советски Ӏаьдал эттача хьалхарча шерашка денз вай экономически социальни политика тӀаерзаьь хиннай хьалха хиина Россе тӀехьайиса къаман йисташ центра боаранга кхоачаш ма хулла сихагӀа дегӀайоалара. Из деча боккхача лоархӀаме хилар мехка дерригача къамашта айхха шоайла дӀа-юха леладаь гӀулакхаш, хӀьата эггара хьалха шийна болча аьттонна а ца деш, эрсий халкъо даь новкъосталь», аьнна белгалдаьккхар парте XXVI съезде новкъоста Л. И. Брежнева.

Парте а Советски паччахьалкхен а кулгалхочо аьнар хьал а лоацаш, тишденкар, ширдаьннар дӀа а доаккхаш, къамий барт а тоабеш, дӀадаха дагa да тхо дӀахо йодача хана а.

Е. ЦУЦАЕВА, халкъа депутатий Сунженски райисполкома председателя заместитель.

Саг ший кхело да ва

ДАЬРИ ДИНЗА ДИСАРИ

ДӀадаха шу чакхдоалача хана КПСС МагӀалбика горкоме вӀашагӀъеллай идеологически балха йола комисси, председатель парте горкома секретарь Т. Дз. Албогачиева а йолаш. Цу комиссена чуйоагӀа шиъ совет: атеистически балхаш тойтара агитацеех йола, идеологически балха тайп-тайпарча оагӀонашта кулгалдара ворхӀ секци. Тайп-тайпарча предприятешкарей организацешкарей 87 идеологически балха активисташ ба цу советашкеи секцешкен болх беш.

КПСС XXVI съездо идеологически болх дӀахо тоабара дакъе партийни организацешта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тӀаьерзаьб дукха болх чакхбаькхаб горкомерча идеологически комиссе, цун советаша, секцеша. Цхьа азар совгӀа лектораш, пропагандисташ агитатореш, политинформатораш, атеистически балха организатораш ба тахан районерча къахьегама коллективашка, школашка, нах бахача моттигашка идейно-политически болх дӀахьош. БархӀ эзар совгӀа районера къахьегамхой ба партийни, комсомольски, экономически дешара системе шоай идейни кхетам лакхбеш.

Хьалхехьа шера оттаньча планах болх бу идеологически комиссе, советашеи секцешеи. Цар тохк предприятешка, учрежденешка, школашка идейно-политически болх мишта вӀаштӀехьбаькхаб, из тоабара эша новкъостал ду.

Берригача идейно-политически балха боккха лоархӀам болаш да наха атеистически, интернациональни кхетам балар. Атеизма совето дукха гӀулакхаш чакхдьяхад укх шера районерча партийни организацешка из болх тоабара.

Планах лаьрхӀа хиннача тайпара атеизма совето кийчъ а даь идеологически комиссе заседане дийцад Кердача Реданте наха атеистически кхетам балара балхахи из дӀахо тоабара де дезарахи дола дош.

Культучрежденешеи «Знание» обществаи къахьегамхошта дина духьалара кхетам луча беш бола болх тоабара ле эцараш дийцад атеизма совето ший заседане. Предприятешка, учрежденешка атеистически лостам бола тойтара агитаци мишта вӀаштӀехьъаькхай хьовзаш тоахкаш баьб.

Атеизма совета доакъашхоша хьинаре дакъа а доалаш кийчъаь атеистически балха хетаьь культучрежденей болхлойи школай кулгалхойи семинар чакхъяьккхай городерча Октябра цӀи йолча культура цӀагӀа.

Цу тайпара атеизма семинараш чакхъяьхай СовгӀапчарча № 19 йолча, къаьнача городерча № 6 йолча юкъерча школашка. Семинарашка дакъа лоацаш хиннаб цу школашкара хьехархойи дешархойи эшна ца Ӏеш, районерча школай вихалаш, берий дай-нанойи.

Районерча школашка каст-каста хул Ӏилмай кӀираш, доттагӀала фестиваляш, исторически моттигашка экскурсеш, парте, тӀема, къахьегама ветеранаш дешархой болча хьоашагӀа боагӀаш, болх беш я къонача атеистий уголокаш, интернациональни доттагӀала клубаш, тӀеман къахьегамен сийлен музеяш, уголокаш.

КПСС горкома отделон атеизма советои цхьана кийчъ а даь парте горкома аргӀарча пленуме дийцад районе къахьегамхошта атеистически интернациональни кхетам балара болх дӀахо тоабарах дола дош. Цу хьалъеха юххьанцарча партийни организацешка, культура учрежденешка, школаша беча балхацара кхоачамбоацараш гучадоахаш, уж сихагӀа дӀадахарех наха материалистически, интернациональни кхетам балара болх белггала тоабарех наьхаш белгалдоахаш дика соцам тӀаийцаб пленумо.

ХӀьата из къаьстта боккха лоархӀам болаш а да хӀанз СССР-а 60 шу, Нохч-ГӀалгӀай АССР-а 60 шу, Нохчийчеи ГӀалгӀайчеи шоай лоӀамагӀа эрсий паччахьалкхен юкъелха 200 шу дуза цӀейш вахара ерригача оагӀонашка нерда толамаш дахара белгалдаха вай республика кийчлуча хана.

Цу дерригe хьагойт къахьегамхошта, кхуваш йоагӀача тӀехьенна атеистически, интернациональни кхетам балара болх тоабара парте горкомерча атеизма совето, юххьанцарча партийни организацеша, берригача идеологически активо дукха гӀулакхаш чакхдаькхаб а хӀанз чакхдоахилга а.

Цхьабакъда, КПСС XXVI съездо идеологически актива хьалхашка оттадаьча декхарашка, тахапарча вахаро дӀадехарашка, Советий паччахьалкхен а Нохч-ГӀалгӀайчен а цӀейшка кийчо еш де деларашка хьежача геттара дукха да районе наха юкъе беш бола берригe идеологически болх, къаьстта наьха атеистически а интернациональни а кхетам чӀоагӀбара де дезараш.

КПСС горкомера идеологически комисси, цунна чуйоагӀа советаши секцеши чӀоагӀъяь бӀарча шу дӀадьннад. Царех цхьайола секцеш хӀана а планаш оттаьь шоай болх дӀаболабанза я. Болх дӀаболабаьча секцешта юкъебоагӀарех а цхьабараш идеологически балха тӀа дизза дакъа ца лоацаш ба.

КПСС обкоме шера йола курсаш а яьхa лаьрхӀа кийчъеь 25 лектор-атеист ва районе. Царех хьинаре бизза шоай болх дӀахьош массехк саг мара вац. ДукхагӀбараш цхьаккха лекци кийчъянза а ешанза а ба. Цхьабола кулгалхой а ба шоай коллективашка кхетама болх геттара эсала лелабеш, е цу балха юкъе вӀалла дакъа ца лоацаш. Шоашта тӀадилла партийни декхар кхоачаш ца деча атеизма лектораштара а коллективий кулгалхошкара а доагӀар цӀенхаштта хьадехац партийни организацеша. Пленуме тӀаийца соцам бизза чакхбаккхара тӀахьожам лоаттабац парте горкома бюрос а отделаша а.

Мичахьа, мел, малагӀча дина Ӏотъам ба тойташ дола карта оттадаь баьннабац районе, атеизма совета плана тӀа укх шера цхьоалагӀча нийне из болх чакхбаккха лаьрхӀа болашехьа а. Из карта ца хилча дифференцированно дӀабахьа йиш яц наха юкъе беш бола дина духьалара болх.

МагӀалбикерча школашка даьча социологически тохкамаша гучадаьккхар цхьайолча школашкара ахане дукхагӀа бараш дешархой дина Ӏотъам беш хилар. Из Ӏотъам къаьстта лакха ба №№ 5, 14, 6 йолча школашка. Цхьабола хьехархой а ба дина Ӏотъамах мукъабаланза. Цхьайолча школашка эсала лелабу динах тешаш болча берий дайца-нанойца Ӏилман атеизма болх. Алхха цунна мара дашха йиш яц Долакова, Инаркъе, Ачалкхе цхьабола дешархой мурдий тоабашта юкъебиче моттигаш хиннилга.

Кхуваш йоагӀача тӀехьенна а болх беча нагирхошта а атеистически, интернациональни кхетам балара дукхагӀа де йиш яр ВЛКСМ МагӀалбика горкома, юххьанцарча комсомольски организацей. ЙоагӀача тайпара оттаьь цу балха план яц цар, лерттӀа болх дӀаболабаьбац къонача лекторе клуба чуйоагӀача лекторий-атеистий секце а.

Белгалдаккха деза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша наха атеистически, интернациональни кхетам балара болх тоабара городерча а юрташкарча а культура учрежденей торонех бизза пайда ца эцилга. Из лоархӀаме болх дӀабахьара культура учрежденешца цхьана оттаь планаш яц цар. ХӀьата цар айхха цхьана болх беш хилча берригa идеологически болх тоабара чӀоагӀа пайдане хургхилар вӀалла дувца эшаш а дац.

КӀезига дац районе дукха нах вӀашагӀа а тохаш царца чакхдоаха идеологически кхетам балара гӀулакхаш, царна юкъе наха атеистически интернациональни кхетам балара хьакъехьара дараш а долаш. ХӀьата дукха нах вӀашагӀкхетача хьабоагӀараш вахаре хьинаре дакъа лоацаш, дукхагӀча дьнъе дина Ӏотъама кӀала ца латташ бола нах хул. Из бахьан долаш цу балха юстара бус эггара чӀоагӀагӀа атеистически кхетам бала безараш.

Цудухьа белггала тоабеш шербеш беза къаьст-къаьстача нахаца беш бола болх. Цу хьакъехьа дукхадар де йиш я шо-шоай микроучасткашка, школашка вӀашагӀъехкача цӀагӀарча лекторей. ЦӀенхаштта тоабе беза цар болх.

Иштта лоархӀаме да наха коммунистически кхетам балара болх гӀалгӀай меттала вӀаштӀехьбоаккхилга а. Из гӀулакх а чӀоагӀа эсала латт МагӀалбике. Къамах бола лектораш-атеисташ а шоаш беш бола кхетама болх эрсий меттала беш аттагӀа хеташ, наьна меттала из дӀабахьа лоархӀа ца беш ба. Цу деша а цӀенхаштта йоахо е эза парте горкома пропаганда агитацеи отдело а цо кулгалдеча идеологически балха йолча комиссе а.

А. ХАРСИЕВ.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума У К А З

1974 шера 18 январехь СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указаге хьежжа дуккхача шерашка цӀена къахьегарехи къахьегаме карагӀдаьккхарий хан бехк СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цӀерагӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ Сихха медицински гӀо деча больнице гӀолла:

Доманский Владимир Михайловича — фельдшера.
Калмыкова Лидия Никифоровна — фельдшера.
Кузнецова Лариса Николаевнана — пенсионеркана.
Насонова Ольга Михайловнана — лора-хирурга.
Ролетная Надежда Ильиничнана — фельдшера.

Грозненски производствении швейни объединене гӀолла:

Бабаджанова Римма Калустовнана — пенсионеркана.
Задай Антонина Прокофьевнана — пенсионеркана.
Макарова Мария Григорьевнана — пенсионеркана.
Поштвайло Клавдия Андреевнана — швея-ручницана.
Руденко Зинаида Ивановнана — уборщицана.
Сергеева Лидия Павловнана — утюжильщицана.
Татеева Падиль Ахмедовнана — уборщицана.
Турчина Раиса Николаевнана — швея-надомницана.

«Госкомсельхозтехника» яхача транспортни предприяте гӀолла:

Десятов Павел Семеновича — аккумуляторщика.
Лалин Давыд Ильича — слесара.
Христич Екатерина Павловнана — йоккхагӀйолча экономиста.

№ 3 йолча юкъерча профтехучилище гӀолла:

Белоусова Ксения Стефановнана — пенсионеркана.
Должикова Ида Николаевнана — счетовода.
Селина Валентина Александровнана — кладовщикана.

Буьрсана эксплуатационни уале гӀолла:

Богатырев Илья Ефимовича — электромонтера.
Захаров Егор Андреевича — электромонтера.
Сокол Иван Петровича — электромонтера.
Черников Петр Александровича — пенсионера.

М. Ю. Лермонтова цӀерагӀа республиканскин драмтеатре гӀолла:

Кондратьева Любовь Александровнана — костюмера.
Шадрина Галина Николаевнана — пенсионеркана.
Шарафутдинова Роза Александровнана — пенсионеркана.

«Грознефть» яхача объединене ЖКК гӀолла:

Двойникова Елизавета Андреевнана — дежурнеча.
Ильина Мария Петровнана — уборщицана.
Мысник Анастасия Пантелеевнана — электромонтера.

[illegible] яхача треста СМУ-8 гӀолла:

Доминская Зоя Павловнана — керттерча бухгалтера заместителя.
Павлюков Иван Григорьевича — товара.

«Чечингиоостранс» яхача производствено-транспортни объединене гӀолла:

Вовченко Галина Романовнана — заправщицана.
Гусейнбеков Задегасана — шофера.
Осемьян Аршан Авакесовича — шофера.

«Грознефть» яхача производствении объединене центральни базе [illegible]:

Даниялов Шахмир Алимурадовича — такелажника.

«Родина» яхача совхозе гӀолла:

Муртазов Бало Муртазовича — скотника.

№ 14 йолча юкъерча школе гӀолла:

Веснадева Валентина Ивановнана — пенсионеркана.
Болотина Лариса Ивановнана — пенсионеркана.
Галкина Нина Моисеевнана — пенсионеркана.
Григорьева Зинаида Васильевнана — пенсионеркана.
Дунаева Ефросинья Федоровнана — пенсионеркана.
Харченко Нина Александровнана — кьехархочоа.

МВД ОКСа СМУ гӀолла:

Алешечкина Мария Сергеевнана — общежите коменданта.
Зуева Мария Илларионовнана — болхлочоа.
Шепелева Мария Яковлевнана — болхлочоа.

Респотребсоюзе гӀолла:

Сайдаев Висултан Магомедовича — контрольно-ревизионни управлене начальника заместителя.

«Медтехника» управлене гӀолла:

Субботина Вера Дмитриевнана — отделене заведующена.

Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема инвалидашта йолча госпитале гӀолла:

Лысов Яков Ивановича — пенсионера.

Плодоовощторге гӀолла:

Алаева Ольга Андреевнана — пенсионеркана.
Вырупаев Владимир Александровича — электромонтера.
Топчиева Екатерина Ивановнана — пенсионеркана.
Чадаев Адильбек Абубакаровича — пенсионера.

Грозненски почтамте гӀолла:

Алексеева Надежда Петровнана — телеграфиста.
Вихрева Наталья Ивановнана — телеграфиста.
Кирчевская Весса Ивановнана — почтальона.
Рыцина Любовь Трофимовнана — почтальона.

«Связьстрой-2» яхача треста № 209 йолча ПМК гӀолла:

Голованев Иван Константиновича — пенсионера.

№ 1 йолча роддоме гӀолла:

Костюкова Валентина Ивановнана — сестра-хозяйкана.
Назарова Елена Васильевнана — сестра-хозяйкана.

«Ленинан некъ» яхача газета редакце гӀолла:

Габисов Висултан Габисовича — штате воцчу корреспондента.
Чалаев Билал Асхабовича — корреспондента.

Краеведчески музее гӀолла:

Кагарманова Айбант Юнусовнана — музея служителя.

Статуправлене гӀолла:

Леушкина Анна Васильевнана — йоккхагӀйолча инспектора.
Минкина Елена Власовнана — керттерча бухгалтера.
Романченко Зинаида Федоровнана — йоккхагӀйолча статистика.

«Чечингилодоовощхоз» яхача объединене гӀолла:

Горбаненко Елена Ивановнана — пенсионеркана.
Ярославова Надежда Георгиевнана — пенсионеркана.

Учета механизаце техникуме гӀолла:

Ланкова Мария Савельевнана — швейцара.
Путинцева Лилия Константиновнана — швейцара.

«Гастроном» торге гӀолла:

Калмыкова Ольга Сергеевнана — кассира.
Круглова Елизавета Ивановнана — уборщицана.
Мирзатова Раиса Ивановнана — кассира.

№ 19 йолча берий [illegible] гӀолла:

Колесникова Зинаида Захаровнана — нянина.

№ [illegible] гӀолла:

Джабоева Мархана — санитаркана.
Елесина Надежда Даниловнана — медсестрана.
Каплунова Валентина Степановнана — керттерча лора заместителя.
Чижкова Серафима Николаевнана — лора.
Ширягина Жанна Дмитриевнана — лора.

«Союзпечать» городской агентстве гӀолла:

Быкова Любовь Андриановнана — киоскера.
Нараев Егор Ильича — киоскера.
Крылова Ольга Степановнана — киоскера.
Кулешова Нина Ивановнана — киоскера.
Комаренко Людмила Станиславовнана — пенсионеркана.
Миносьян — Марго Ивановнана — киоскера.
Поликарова Валентина Федоровнана — киоскера.
Сопова Раиса Петровнана — сортировщина.

Радиотелецентре гӀолла:

Коваленко Нина Георгиевнана — бухгалтера.

«Чечингоскомунпроект» [illegible]:

Данилов Леонид Александровича — пенсионера.

«Грознефтегеофизика» яхача треста геофизически ремонтно-комплектовочни конторе гӀолла:

Глебова Елена Павловнана — болхлочоа.

ЧхьагӀара-комплекс комбинате гӀолла:

Бахтияр Клара Николаевнана — йоккхагӀйолча инженера [illegible].
Баласанян Айкануш Газаровнана — коньячни спирташта обработке ечоа.
Корж Владимир Ивановича — электрослесара.
Мордвинова Прасковья Андреевнана — бухгалтера.
Ясиев Салаудин Яхматовича — грузчика.
Вацаев ХӀарон Балаловича — плотника.
Дегтярева Клавдия Леонидовнана — секретера-машинисткана.

Зозуля Евдокия Алексеевнана — керттерча мастера.
Лобкова Лидия Федоровнана — керттерча бухгалтера заместителя.
Луговая Людмила Ивановнана — инженера.
Соловьев Сергей Николаевича — йоккхагӀйолча инженера.

№ 2 йолча [illegible] гӀолла:

Барбашова Лидия Александровнана — кочегара.
Бойко Мария Климентьевнана — болхлочоа.
Васина Мария Павловнана — мастера.
Журавлева Мария Константиновнана — кочегара.
Зуева Галина Леонтьевнана — садчика.
Заиндиева Минана — садчика.
Кирилин Филипп Константиновича — намотчика.
Крутина Екатерина Дмитриевнана — сушильщицана.
Крутько Вера Александровнана — сушильщицана.
Магомадов Зайнуна — машиниста.
Потапова Анна Игнатьевнана — загрузчика.
[illegible] на — детсада санитаркана.
Шайдулова Евгения Максимовнана — мастера.
Шибанов Иван Петровича — энергоцеха начальника.
Ямухамедова Анастасия Васильевнана — болхлочоа.

Малхбузехьарча электрически сетийна гӀолла:

Решетов Михаил Михайловича — водителя.

Транспортни управлене гӀолла:

Копытова Зинаида Петровнана — диспетчера.

Торговле министерства автобазане гӀолла:

Кереанов Василий Ивановича — гаража начальника.
Нацалашвили Ирина Федоровнана — уборщицана.
Чапина Степан Александровича — шофера.

«Грознефть» яхача объединене тематически экспедице гӀолла:

Голопубов Вячеслав Никифоровича — керттерча геолога.

[illegible] медицински [illegible] гӀолла:

Крылова Анна Васильевнана — № 2 йолча филиала заведующена.

«Чечингторгтехника» торгови техникана йолча Грозненски специализированни производствении [illegible]:

Богданова Людмила Федоровнана — кассира.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советерча архивни управлене гӀолла:

Верестовская Татьяна Павловнана — методиста.
Кузнецова Зинаида Вячеславовнана — фотографа-реставратора.
Морозова Анна Тихоновнана — йоккхагӀйолча археографа.
Морозова Лидия Степановнана — инспектора.
Серова Мария Давыдовнана — археографа.
Сулимова Евгения Арташовнана — инспектора.

Художествении промыслий [illegible] объединене гӀолла:

Газиян Тамара Артемовнана — бригадира.

Сергиенко Мария Васильевнана — йоккхагӀйолча инспектора.
Жаринова Вера Васильевнана — болхлочоа.
Лавреновa Федосия Федоровнана — разрисовщицана.

НГӀАССР буьрсана производствено-технически управлене гӀолла:

Муращко Матрена Алексеевнана — машиниста.

«Трудовые резервы» яхача ВДСО республикански совете гӀолла:

Останкина София Степановнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.

Грозненски нефтядьта институте гӀолла:

Дмитриенко Ольга Михайловнана — пенсионеркана.
Нейбайлова Антонина Степановнана — пенсионеркана.

«Красный молот» яхача заводе гӀолла:

Арифулов Таир Сафовича — мастера.
Алексушко Татьяна Гавриловнана — йоккхагӀйолча инженера.
Бутрова Агрофена Алексеевнана — детсада йоккхагӀйолча бухгалтера.
Веревкин Георгий Петровича — отдела йоккхагӀйолча [illegible].
Василенко Владимир Александровича — термиста.
Габриелян Роза Савеевнана — детсада нянина.
Григорян Роза Сетрановнана — пенсионеркана.
Джаубатиров Хьунелка ИбрахӀима — литье выбивальщика.
Ерохина Александра Гавриловнана — пенсионеркана.
Ефремова Анна Корнеевнана — пенсионеркана.
Зинковская Ольга Андреевнана — пенсионеркана.
Задорожный Леонид Фаисеевича — пенсионера.
Игошин Владимир Семеновича — транспортировщика.
[illegible] Гульджиган Шакировнана — термиста.
Ковальчук Анна Александровнана — пенсионеркана.
Клубова Ольга Ивановнана — банщицана.
Карташова Зинаида Антоновнана — опыта отдела инженера.
Котикова Елена Ефимовнана — табельщицана.
Каргова Любовь Николаевнана — № 15 йолча берийн яслей заведующена.
Морозова Надежда Афанасьевнана — нянина.
Мосиенко Александра Петровнана — дворника.
Маслещов Григорий Алексеевича — прессовщика.
Писнуров Куприян Сергеевича — нагревальщика.
Переведенцева Анна Максимовнана — уборщицана.
Перевалова Теклу Филипповнана — пенсионеркана.
Руданская Любовь Алексеевнана — дежурнена.
Рогожина Вера Петровнана — [illegible].
Савельев Петр Михайловича — пенсионера.
Симагина Нина Григорьевнана — кладовщика.
Свиридова Нина Григорьевнана — дежурнена.
Стрижица Астрин Захаровнана — каменщика.
Таубин Константин Константиновича — инженера-конструктора.
Титова Елена Петровнана — банщицана.
Угольков Петр Иосифовича — контролера.
Шаповалов Николай Александровича — пенсионера.
Шоипов Жамхан Якубовича — пенсионера.
Ясьманович Регина Антоновнана — болхлочоа.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1981 шу, 30 ноябрь.

ДОЗЗОН ДЕХЬАРА

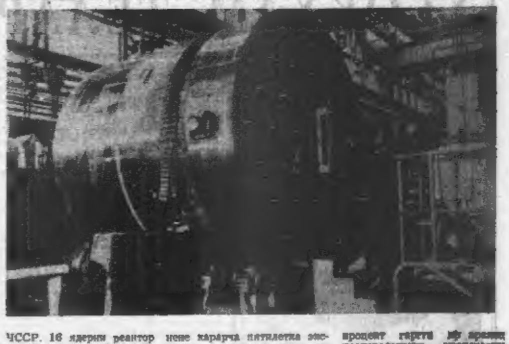

ЧССР. 16 ядерни реактор вӀашагӀйоллаш я Пльзенерча В. И. Ленина цӀерагӀа «Шкода» яхача машиностроительни объединене заводаш. Царех цхьа даккъа вежарийн долча социалистически мехкашта лаьрхӀа да. Атомни электростанцешта йола оборудовани хуьргъа объединене карарча пятилетка экспортни продукцена юкъе лоархӀаме моттиг дӀалоацаш. «Шкода» производствении программе, цул совгӀа — йоккхий метала тӀела станокаш, прокатни станаш, электровозаш троллейбусаш, паровойн гидравлически турбинаш. «Шкода» продукцех 85 процент гергга [illegible] производствена кооперации специализаци ара хьакъехьарча социалистически мехкашца даьча договорий лаьрда тӀа.

СУРТА ТӀА: реакторан хьаьча цеха.

ЧТК — ТАСС сур.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

СОВЕТСКИ МАШАРА ИНИЦИАТИВАШ ХЬАЛЛАЦАР

Ядерни тӀом ца хилийтара, герзаш Ӏоаделга юкъатохара, герзаш дӀададахара тӀагерзаль йола советски машара инициативаш хьаллацара я могаяра я хьале Нью-Йорке ший болх беш я ООН Генеральни Ассамблея. Дуккха долча мехкий викалаш хӀанзарча керттерча проблемех — халкъий кхерамале Ӏалацъярах, дунеина тӀалатта тӀема кхерам дӀабаккхарах йола советски предложенеш хьалловацаш ба.

Советски Союзо делаеча машара политике боккха толам хинна дӀаэттад СССР делегаце юкъийта оттаь ядерни катастрофа дӀаяккхара хьакъехьарча Декларацe проект могаеш хилар. «Ядерни герзаш долаш йолча паччахьалкхений кулгалхой доккхагӀдола деккар, цар де лела гӀулакх, белгалдоакх цу Ӏальмате боккхача лоархӀамерча документа тӀа, — ядерни конфликт хьахилара бода кхерам цӀенбаь дӀабаргболаш гӀулакхаш лeладар». Ядерни герзаш Ӏоаделга социале, цӀена а цхьатарра боккъонаш йолаш а дӀа-юха къамаьлаш дара наькъаца деррига низаш цхьана оарцагӀ а даьха тӀехьашкахьа юхалостаде деза.

ООН гӀозарашка белгалдоах хӀанзарча чоалханеча дунен халкъашта юкъерча хьале ядерни тӀема кхерам дӀабаккхара хьакъехьара керттера дош ВӀашагӀкхийтача Къаьмий Организаце дезза кхетадеш я хьаллоацаш я хилар. Аллха США-и НАТО блоке гӀолла цар кхоачарагӀа бола союзникаши санна бола герзаш Ӏоадара тӀехьабараш мара Декларацена дуьхьала голосовани еш бац. Цхьабакъда, уж ма дарра аьлча, шоаш цхьаь бисаб. хӀана аьлча бӀарчча хьанийцача дунен общественнi цӀаьхка а тешшаме хьахьекхад машара гӀулакха я кхераме йолча адамле катастрофага йига гӀертача империалистически политикина ше дуьхьала йолга.

Машар безача инзий дункъа боккха толам санна лоархӀаш да иштта моллагӀча тайпара герз космически арене дӀанийсделта дехкарах дола договор чӀоагӀдара хьакъехьара советски предложени тӀаэдар. Нейтронни герз хьаделта соцадара тӀахьехаш йолча Генеральни Ассамблея могаяьча резолюце ларде оттаьй социалистически мехкаша дӀанхайкаль идеяш. Дунен тӀарча деррига халкъашта дӀахеза болча социалистически мехкий тӀаьхьехамагӀа ООН-о чӀоагӀа «аьй» аьнийнад нейтронни Ӏоажала. США милитаристски гӀулакхаш хьагучадоахаш дола хӀама санна дӀанхайкаьй резолюци.

ТӀема кхерам кӀезагбар, ядерни тӀом ца хилийтар духьа хоадам боллаш къамаьлаш дӀа-юха дара йола цӀенхаштара лард хинна дӀаоттаргда Генеральни Ассамблея могадаь кхыдола документаш а. Царех эггара лоархӀамегӀа дараш Советски Союзо хьалххара оттадаь да. Уж доагӀаш да, масала, дуккха нах хӀалакбеш долча герзий керда тайпаш, цу тайпарча герза керда системаш кийчъелгени хьаелгени декхара хьакъехьара деррига чулоацаш дола договор кийчдара. хӀаьта иштта ядерни герза хьаделга соцадарех цун зазасаш тӀехь - тӀехьагӀа цӀенъяь дӀанхарга кхаччалца кӀезигъярех хьакъехьа дӀа-юха къамаьлаш дара а.

Дуккха долча дӀаэттар 6 — 9 декабре Луанде хинна Ӏарбийн африкански халкъаша лоаттабеча къоасама мутӀахьа хилара йола дунен халкъашта юкъера конференци. Форум хинная империалистически низий, эггара хьалха США, агрессиности, Африкерчен Гаргарча Малхбоалерчен хьала дестабилизаци яр духьа цар леладу гӀулакхаш айдалара хьале. Цуна тешал ду Вашингтоно гӀо а деш Анголана дуьхьа ЮАР расксташа леладеча агрессе, империализман раскнаш оттабаьраш Сейшельски гӀайренийн правительство йохия гӀертаро. Африкен Гаргарча Малхбоален Пентагоно лелаеча «Брайт стар» яхача маневраш. Ливана дуьхьаларча израильски агрессе, Ливана дуьхьаларча — американсичо тӀалоаттабеча кхерамо.

Луанде гулбенна хинаб 80 совгӀа болча мехкара викалаш. Исторечуъ эггара хьалхарча цу афро-арабски солидарноста вӀашагӀкхетаро белгалъяьй Африкан Ӏарбий Малхбоалени халкъашта юкъерча дунен йоккхача шин регионa демократически прогрессивни низашта юкъерча диалога юьнг.

Конференце тӀанийцай Декларации, «ВӀашин дӀа-юха мутӀахьа хилари къаьний кортамукъален болам чӀоагӀбара» яха цхьа барт болаш гӀулакхаш леладара программа, тӀехьарa коммюнике. «Американски тӀема эсланаци — Африкан Ӏарбийн дунен тӀа хӀанзарча империалистически низаша леладеча гӀулакхашка эггара кхерамегӀа йола фактор», — белгалдаьккхад Декларaце тӀа. Цу тӀа белгалдаьд «США империализман цун союзникий — Израилеи ЮАР-ен агресси юхатохар духьа африкански Ӏарбийн пачхьалкхенаш вӀашин кхоталлар лоархӀаме долга». Цунца дуьзаденна боккха лоархӀам болаш я «Тель-Авив — Претори» яха барт дунен халкъаша харцахьа лоархӀилга чаккдаккхара, хӀаьта иштта кортамукъален болама цхьана гӀо дара фонд вӀашагӀйоллара йола форума решени. Делегаташа шоаш къамаьлаш деш массане а цхьатарра харцахьа лаьрхӀар «США вахара хьашташта бола кхерам» да хилийтара яхаш баьхаш а доахаш дегӀабоагӀача моллагӀча мехка гӀулакхашта юкъегӀертара Вашингтоно ше шийна еина «бокъо».

ХӀанзарча дуккхача керттерча проблемех хетар а дӀакхайкадир конференце. Къамаьлаш деча хана дуккхаза белгалдаьхар СССР керда машара инициативаш, эггара хьалха КПСС XXVI съездо оттаь 80 шерашта йола Машара Программа лоархӀаме хилар. ЧӀоагӀа лоархӀаме лаьрхӀар СССР-он социалистически содружества кхыча мехкашех герзаш Ӏоадара духьала, ядерни катастрофа кхерама дуьхьала, кхохкам кӀаьдбелга кӀоаргдара тӀехьа леладу гӀулакхаш. Форуме даькъа лоацераша белгалдир империалистически тӀема базаш дӀаяхарай тӀема блокаш йохаярай тӀехьара шерра дунен халкъаштара юкъера хамбаьн йоаржайнӀ баькъахьа хургхилар.

ЦХЬА БАРТ БОЛАШ ГӀУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРА

Дунен халкъашта юкъе боккха лоархӀам бола событи хинна дӀаэттар ...

ХАЛКЪАША ДОГ ДОАХАЧОА ДУХЬАЛА

Къулбаседа - Атлантически блока тӀема потенциал совъяккхара керда тӀахьехамаш кхайкадир дӀададахача кӀирагӀа Брюсселера — 7—11 декабре Ӏан «Атлантически кӀира» — НАТО кулгалдеча органий дуккха заседанеш хиннача. Из чакхдаьлар США-с ший малхбузеневропейски партнерашта тӀехь - тӀехьагӀа чӀоагӀ а беш Ӏоткъам беча хьалашка. Вашингтон гӀертар цар тӀема кийчонга дӀадохийтар дӀахо йодача хана дуккхагӀа хилийта, натовски арсенала «Малхбузен Европа юкъе хьош дар» чӀоагӀде, шоай территорешт тӀа гаьна кхетар юкъерча боараме дола керда американски ядерни ракеташ дӀанийсъяйтара уж раьза хилийта.

«Атлантически кӀира» хьадийлла йолча НАТО «еврогруппа заседане малхбузеневропейски 11 мехкарча министраша тӀанийцай герзаш дуккхагӀа хьаделга дӀахо чӀоагӀдара хьакъехьара решени. Из деча хана «советски кхерама» хьакъехьара доацаш дар хьалха а доахаш Пентагоно хьадага лийца даннеш юкъе а кхулаш «докладаш» яьй цар. Цхьабакъда, США вӀаштӀехьадаьнкхадац блоке гӀоллдарча партнерашта шоаш лаьрхӀар биззача боарамагӀа кечдола (хӀаьта из хӀаьз хьалхара хинна дац). Еврогруппа заседане а тӀема планироване комитета сесси а малхбузеневропейски мехкий дуккхача ӏакалаша белгалдаьккхад хӀара шера тӀема кийчонга дӀадохийтар реальни лаьрхӀача 3 процент дуккхагӀа хилийтара хьакъехьара НАТО совета решени укх моментагӀа кхоачашъе йиш йоацаш хилар. Цул совгӀа, Дане, Бельге Итале министраша къамаьлаш даьд США-с чӀоагӀа дӀадехкача тайпара блока инфраструктура дегӀайоалаярга дӀадодар ким а дуккхагӀа хилийтара дуьхьала. хӀаьта из бакъ долаш решени тӀа ца яцаш йисай.

ТӀема планироване комитета сессе партнерашта юкъе барт ца хилар бахьан долаш вӀалла ца хиннача тайпара ситуаци эттай: тӀа ца яцаш йисай тӀехьара коммюнике. Греце премьер - министр къаман оборона министр волча А. Папандреус цхьа йолча положенешта ше раьза ца хиларех цунна кӀал куьг язде тигадац.

США-и НАТО-на керте латтараши Брюсселе шоашта могар деш хиннаб кхы цӀаькха я Малхбузен Европа мехкашка шоай территорешт тӀа керда американски ракеташ дӀанийсъяйтара планаш могайта гӀерташ. Из де цар вӀаштӀехьдаьнкхад, цунца цхьана НАТО дуккхача [illegible] Европе ядерни средствашта доазув оттадара хьакъехьарча советско - американски переговорашта гӀо де хийча хилар хьакхайкадеш хиннадале а.

Цхьабакъда, НАТО совета сессе — кӀира чаккхдоалача этапе — Малхбоаленцара переговораш хьаллацара хьакъехьа бешха къаьгта дӀацача къамаьлашта юкъе гӀолла хьахозаш хиннад бӀарчча хьанийцача герзаш дӀададахарахи къаьстта лаьрхӀача гаьна кхетар юкъерча боараме дола ракетно - ядерни герзаш кӀезигдарахи йолча проблемай хьакъехьара блока позици хувца уж раьза боацилга. Сессе довзаьшхоша цхьанкха тайпара яц деннадац тӀехьарча хинарча советски машара инициативашта, цунца цхьана тӀема дуьхьалара дуккхача наьха манифестацеш йолча хана дуккха бӀаьш взараш болча малхбузеневропейски наха хьахтайкадаь дола машар безаш шоаш хилар тергал а ца деш. Цунна меттех кхохкам мкхьарбаккхара оагӀорахьа цхьаьникха кхераме гӀа баьккхаб — Испани НАТО-на чуйоалара хьакъехьарча протокола кӀал кулгаш яздаьд.

Цу дерригенаша цӀаькха а хьахьокх США-и НАТО-на керте латтараши Европерча халкъашта лоаш доацаша а кхохкам мкхьарбаккхара тӀаберзабаь реалистически боаца никъ чакхбаккха гӀертилга.

В. МАТЯШ,
В. КРОЧАНЦЕВ,
В. ВОЛКОВ.
(ТАСС).

ХЬИНАР ДОЛА САГ

Планерка йисте а яьнна начальника вагончика чура арабувлаш латтар бригадираш. ВӀаши бегаш а беш араьлар спецовнаш тӀаювха шин кхалсаг. МархӀа а лийлха вӀаши ловцаш доахар цар шоай бригадаш кхоалегӀа, еза моттиг яккхарах. Уж бар штукатурщикий дикагӀбола бригадираш Ступникова Валентинаи Надаева Баштари. Социалистически яхьа итогаш гойтача стенда дӀатӀа а беха къамаьл деш латтар уж.

— Валя! Хьо хьа ца еча ялац, хӀанад а хац из иштта, бакъда, тха болх-м вӀалла дӀабодац, уж плиткаш ненах оала маркхалца тхоашта ховча тайпара дӀачӀоагӀйича а Ӏолегаш я-кх тха, хьаяй хьажал оаха деррига а нийса дой, — яхаш сихача боларца царна хьатӀаера цхьа кхалсаг. Из яр бригада къона болхло Дагаева Залпа. Кафельни плиткаш ненах тохара технологи йиза ца карах дӀабодапар къонабарий болх. Ший новкъоста Баштара хьалхашка бехказа а яьнна сихха дӀаяхар Валя.

— Хьинар долаш саг, дика болхло я тха Валя. Ше укхаза къахьегача дуккхача шерашка цӀаккха а ший декхар кхоачаш ца деш Ӏийнац из, цо хьабеча балха дикал массаза а лакха хул, хӀаьта хьехаича ше хиларга хьежжа цо кхебаь дика специалисташ итташ ба тха коллективе къахьегаш. ЗӀамагӀбарашта нанес санна хьехар ду, болх дика бе Ӏомаду, эшачоа гӀо ду, — аьлар хьатӀаенача «Чечингсельстрой», треста чуйоагӀача № 920 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна начальника Юсупов Шамила, — цхьан цӀен дезал санна я 17 саг чувоагӀа цо вӀашагӀъелла бригада, цхьа ди дӀадодац шоай сменни нормаш цар 125 процент кхоачаш ца еш. Доккхий декхараш латт бригадана хьалхашка. ХӀанз административни корпус кийчъеш боахк уж, хӀана аьлча 15-ча декабре из эксплуатаце дӀаяла декхарйле да тхо.

Цхьа ха яьннача тӀолла бригадо болх беча моттига со дӀатӀаваьхача пхи-ялх саг шийна уллув дӀа а оттаваь коридора чу уйна меттел бетонни плиткай миштa яхка еза дӀахьокхаш йовлар бригадир. Човлханех бехктоккхамен ба из болх, хӀаьта цвъарчоа хьежача хала бац аьша хеталой а, лакха балха тоьзал йолаш хила веза из беш вола саг. Цементни маркхал билла кӀийле ийсен шаьрен ца хилча, плиткаш шоайла хӀара йолаш Ӏоеккача, маркхалца овхийта вӀацна ца тоӀейнча уж сихха мелъяла тарлу, цудухьа ткъаьх плитка Ӏойвлар бригадира ше, уллув латтарашта дӀа а хьехаш.

— Гой Аьсет, плиткаш миштa яхка еза, кхийттарий хьо? ХӀаьта оаш плиткаш Ӏоякха, со воыхар фу ду хьожаргья, царна а эша мег новкъостал, — аьле, штукатурка ерашта, басараш хьокхарашта дӀатӀайода из. Хьехар ду ший новкъосташта штукатурка нийсагӀа миштa е еза, басараш малагӀча боараме хьакха деза, терка, мастерок, шпатель, кисть бе мишта йоаллаю дӀахьокх.

Терко яза бисабац хьинар долча бригадира болх. 1969 шера цунна лу деза совгӀат — «Знак Почета» яха орден, 1979 шера — Къахьегама Сийлен кхоалагӀча степена орден. Дукха сийлен грамоташ, ахчан премеш, кхыдола маьхера совгӀаташ тийнад Ступникова Валентинана.

Ший новкъостех, шоаш доахача къахьегама толамех, шийна тийнача дезача совгӀатех дувца аьнна даьча дехара жоп луш Валентинас аьлар, — зӀамига а йолаш со гӀишлошка балха енача хана боккхагӀчар дукха хьехар дир сона балха къайленаш хьайовзийташ, са говзал лакхъеш. Дукха ялалехьа штукатурщикий бригадала цулгалде хьожайир со. Цхьан хана сайл боккхагӀчар санна аз а сай керттера декхар лаьрхӀар зӀамагӀбараш дика болх бе Ӏоабар, царех сайна бизза тӀоачаш бар. Хала хиннадале а, хӀанз барт тайна бригада вӀашагӀъеллай аз. Массава а ва дика къахьегаш, сменни нормаш тӀехкхоачашъеш балха дикал лакха лоаттаеш, цудухьа массаза а хьалхара моттигаш йоах оаха управленена чуйоагӀача 20 совгӀча бригадина юкъе. Цудухьа сона тийна деза совгӀаташ тха бригада хӀаране баьча балха мах ба. Са ала йиш я уж деза совгӀаташ массанена а доагӀаш да аьнна. Са ираз да иштта дика новкъостий сона уллув хиларах. МоллагӀа гӀулакх ийсденна балха тӀара яьлча дог тийша я со бригада доакъашхоша шоай декхар дизза кхоачашдергхиларах. Миччa хана а бригада болх лергтӀа вӀаштӀехьбаккха ховргда са дикагӀболча гӀортаршта Умархаджиева АсмаӀийна, Ясаева Аьсета, Юценко Георгена. Дика къахьегарца, шоай декхараш диза кхоачашдарца белгалбаьнаб бригада зӀамагӀбола доакъашхой Дагаева ЗалпаӀ, Муслюва Умнат, Зелимханова Есита, кхыбараш.

Социалистически яхье массаза а дика толамаш доахача барт тайнача коллективо, ханал цхьа бутт совгӀа ха хьалха цхьайттaлагӀча пятилетка хьалхарча шера план кхоачаш а яь, хьинаре къахьег тӀадоагӀача шера чотах.

Р. ХАДИСОВ.

КАГИРХОШТА ХЬОКХАМ ТЕЛАР

Урус-Мартанера болхлой боалабеш йогӀуча автобуса тӀа дукха бар Нохч-ГӀалгӀайн гӀишлон управленеан чуйоагӀача № 6 йолча гӀишлон-монтажни управлене къахьегамхой. ВӀаши сакъердаме къамаьл деш-багӀача наха пӀаьхха хезар шин къонахчоа юкъе этта къовсам. Къувсам барех цаӀ тхьо шу совгӀа ха лына оӀамига сег вар, шоллагӀвар — шийтта даьалхочуя да, 5-ча разряда, гӀоргаьнна столяр. Фу хиннад ха безам болча наьха гӀарош дӀатийра, массане а лерг кхлла далуегӀар шин болхлочун къамаьлага. Уж бар къона плотник Удаев Мувсан лакха говзал йола къахьегама ветеран Духаев Ӏимрани. Шоаш болх беча метта пхьан этажа корий рамашта сихагӀа кизга хьен тохаргда, хьалха мала варгва яхаш бар цар баьнна къовсам.

— Мегаргда, Ӏимран. Хьо воккхагӀвале а, болх хьона дикагӀа хой а, кот малатӀа варгва ховргда вийна балха дӀенхаьначи, — аьлар Удаев Мувсас.

Цхьа сахьат ха яладехьа балха лелапу беракъаш тӀа а дийха, кара инструмента йоаллаш ши-шийна болгалъьча этажа тӀа дӀаэттар къовсабеннараш. Яхьа сулзхочо кулг лостадир. Болх дӀаболабир яхье ваьннача шин болхлочо. Царгахьа масъласта бӀарг а лохкаш шоай балха моттигашка дӀабекъабелар кемепщикаш, плотникаш, штукатураш. ХьатӀакхоач делкъенйга хӀама дац бахе беза ха. Яхьа жюри хьалтӀейоал къовсабеннарий балха итогаш е аьнна. Къамаьл а, доацаш хьалхле Удаев Мувсайга кхоач, хӀана аьлча шийн болх бизза чакхбаьнкхабар цо, хӀаьта Ӏимранӑ кхы а пхи рама йисаяр кизга тоха дезаш. Цу хана уж болх беш бар 5-ча микрорайоне йиссалва вӀаштӀардаь пӀеноп хьалдеш. ХӀанз цар хьалдеш да с шу доалехьа эксплуатаце дӀалала лерхӀаш йола йиссаза вӀаштӀардаь 84 квартира йолаш цӀа. Дукха ха я Григорий Елизаровича кулгалдеча бригада плотникаша укхаза дӀа мел оттае езе рамаши наӀараши дӀа а оттаяь, кизгаш теха. Цар керттера декхар да укх деношка дерригa уйнаш Ӏотеха бовлар.

Цхьа дезал сайна делкъейга салоӀача хана хьегулау бригада шоай бетовка чу. ДукхагӀбараш кагирхой ба цун доакъашхой. коллектива юкъера ха — 25 шу да.

— Хьинар долаш, кадей, тӀах аьнна ба са гӀоичий, — йоах бригадира Г. Переловича, — хӀаране шийн сийле лоархӀ

производственни декхараш тӀехьхоачашдар, цудухьа цхьа ди дӀадоац оаха тхоай смения нормаш 130—140 процент кхоачаш ца еш. ХӀаранена хоа плотника, стекольщика, паркетчика, столяра болх дӀабахьа, хӀаьта белгтала ала безам ба са дӀаваргӀача оӀамигача сагах — Удаев Мувсайх. Воккъонца вола са гӀонча а хинна дӀаэттав из хьинар дола кхоалагӀча разряда плотник. Массадолчун терко ю цо, дукха общественни болх бу участке.

Дукха ха яц Мувса укхаза балха вена. Эскаре гӀулакх даь ваьнначул тӀехьагӀа 1979 шера воагӀа из укхаза къахьета. Шоферий курсаш чакх а яьха автокомбината балха ваха безам болаш вар из кхьоанца, бакъда, 1960 шера дена укх СМУ Бисултанов Зайнди кулгалдеча бетонщикий бригаде болх беш волча дас Мимазас могадир воӀа гӀишлошка плотникалла балха гӀолга. ХӀанз из болх дег тӀара къоабал а беш укхаза къахьегаш ва Мувса. Бригадира Г. Переловича а новкъосташа а дувцачох гучадоал Мувса дика болхло хилара совгӀа, дика общественник волга. Участка комсомольски группа вожам ва хьинар дола оӀамига саг.

— ВӀаши бувзам айхха лоаттабе Ӏомад тхо, хӀара кӀирагӀа вӀашагӀкхет комсомольски собранешка, — йоах Мувсас. — дев повестка тӀа уегтаду тайп-тайпара дешаш, хӀаьта керттера дараш — производственни дешаш да. Производство хьаштеш вӀаши дувзадена да, — йоах дӀахо Мувсас, — масала, болхлочо салаӀарга хьежжа я цун къахьегама овсьле, цо дийнахьа хьадер, цудухьа чӀоагӀа терко ю оаха наьха салоӀама. Дукхача объекташка болхлой дӀабекъабенна хиларах, фусамаш гаьна хиларах (дукхабараш юрташкара ух балха), новкъарле яц тхона пхьана театре, концерташка, кино аха. Дукха ха йоаццаш «Юбилейный» кинотеатре даха хилар тхо, «Тегеран-43» яхача фильмага хьожаш, цул тӀехьагӀа дукха дийцар цох лаьца дагадухлеш.

Комсомольски поручена кхоачашъяра тӀера бий хьа новкъостий аьнна шийга даьча хаттара жоп а луш, Мувсас дийцар комсомола комитета енна поручене йизза шоай комсомольцаша кхоачашъел, общественни вахаре хьинаре такъа лоацаш хиларах. Каст-каста кхоачамбоалараш гучадоахаш комсомольски прожектораш, листокаш-молнеш арахец участке, дикагӀчарех дувц «Тахан белгалбаьннаб» яхача листокаш тӀа. Бригада шин доакъашхо сайрийнарча школе дешаш ва. Цига малагӀа хьалеш да хьожаш хул комсгруппорг Удаев Мувса. Дика новкъостал ду хьинар долча комсомольски вожана СМУ-6 комсомольски организаце секретара Ачаева Белитас. Каст-каста йоагӀа из укх участке хьоашалгӀа. ГӀо ду Мувсайна тайп-тайпара мероприятеш дӀахьа, къонача говзанчашта юкъе «профессех дикагӀвар» яха яхьаш-конкурсаш вӀаштӀехьъяха, Ӏомаву беседаш, политинформацеш, докладаш е, комсомольски группа собранеш дӀахьа.

Шу совгӀа ха я Мувса юкъевоагӀача бригадах комсомольско-кагирхой аьнна цӀи тилла. Цунна керте латт 1040 шера лева управлене бочувиттала болх беш вола Нохч-ГӀалгӀай АССР сийлен ...ошлохо. Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема ветеран Перелович Григорий Елизарович. Ха дӀа ме йода хувцалу балха белгалонаш. ХӀанз бригада комплексни я, хӀана аьлча массехк смежни професси карагӀаьнна хӀара бригада доакъашхочо.

Цу лоархӀамеча гӀулакха шийн бригадира, хьехамча оагӀув хьал а лаьца, шийн декхараш дизза кхоачашдеш ва Удаев Мувса.

СУРТА ТӀА: М. Удаев.

Р. АУШЕВ. Автора сурт.

КХЕЛЕТАЧО ПРОФЕССИ МИШТА ХОРЖАРГЬЯ?

ХӀара шера кхо эзар-совгӀа сагага новкъостал кхоач Эстоне Тартурски пачхьалкхен университете кагирхий профессиональни ориентаце лабораторегара. Цу Ӏилма-хой-психологий, хьехархой, социологий — лабораторе коллективах лабораторе заведующе Суконига Айме йоах:

— Тха керттера контингент — школай дешархой. Царна ха лов, малагӀа специальность хоржаргья. Хьалхара къамаьл деш оаха йовзийт абитуриенташта тхоай университете а кхыча дешара заведенешка а луш йола профессеш. ДӀаюва хӀара специальноста эшаш йола сага белгалонаш. ТӀакхха доладу, тха сотрудникаш вӀашагӀъелла сага ерriта хьаькъала торонаш гучайоадача теста жоп дала. Цо белгалйоакх абитуриента яйс хьаькъала торо, из латт шийтта субтестах, цо кхоастаю образни мышлени, дерригача хьаькъала боарам, гонахьа долаш дар кхетадар, математически мышлени, деша говзал, моторни координаци, кулгий сихал, бӀаргий кадейл.

Тохкамий анализо хьахьокх физиологически факультете деша оттагӀертачар, масала, вербальни способность дикагӀа хилар. ТӀакха математикаш тӀех йолаш ба пространствени воображени, логически мышлени. Физикаш, царел совгӀа, деша говзал йолаш а ба.

Хоаш ма дарра, хӀана къонача дукхагӀа безам ба гуманитарни специальностацца. Мода дукхаеналга хила мег из гуманитарни профила факультеташка заявленеш хьачуеначий кагийча наьхен механий хьаькъала торонашта анализ йир оаха, тохкамо гучадаьккхар, дукхагӀа барашта физикан математикан отделенеш дикагӀа тоош хилар. Цу тайпарa, цхьаболча кагирхошта кхыча факультеташка гӀо ьнна хьехар дала вӀаштӀехьдаьлар тха.

Практически из укх тайпара да. ХӀара абитуриентаца къаьстта къамаьл ду. Цо дувц тхога шийн безам тӀалаттача хӀамах, шийна хала а атта а долча предметех, харжа безам болча специальностах. ТӀакхха оаха дувц цунга... цох шийх лаьца. Тхогара кхуйш воагӀачоа хов шийн хьаькъала торонийн структура мишта й, мел дегӀалъкха я уж, кхетаду малагӀа професси дикагӀа шийга тоаргья, фу толамаш даха йиш я хержача специальностех. Тамаш йолаш да, цхьабола абитуриентий математически мышлени, пространствени воображени кхыча торонел лакхагӀа хилар, бакъда, гуманитарни дисциплинех оценнаш дикагӀа я. Цул бахьанаш тедка дезаш да.

Тха тохкамаша хьахьекхар, абитуриенташта специальностех бола хоам тоъам болаш боацалга. Цудухьа лабораторе хьалхара декхар — профессех йола информативни материалаш кийчъяр. ХӀанз лабораторе болх беш ба дукхагӀа бола университета хьехархой, Ӏилма болхлой, студенташ. Профессех болча хоамо хейт специальностех дар, тӀехьагӀа выпускник ваха гӀертача балха моттигах дувц. Цул совгӀа, абитуриента кийчъяь я кхы информаци а: дешара планаш, студентий успеваемоста таблицаш, тайп-тайпарча вузашка техникумашка конкурсех бола хоам.

Дахача шера оаха технар тха университета деша этта цхьа эзари ах эзари абитуриент. Царех 88 процент бераша оаха бенначa хьехамах специальность херийй.

(АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

АКТЕРА ЛАЬЦА НИКЪ

ТВОРЧЕСКИ ПОРТРЕТ

ЗӀайнгача саго хьайхар гитара, Ӏоэехар цун мерзех пӀелгаш, дага а доацаш хьамсарча гуржий мукъамо гӀоздаьхар цуига ладувгӀаш багӀарий дегаш. Цӏи хезача поэта-иллиалархочо Окуджава Булата аьнкка а яздь а йӀ иллиа вайна массанена а довзаш а дезаш а да. Цу тӀа поэта дувц дунетах, вахарах, эзь-ездела, лоамал наьха камаьршалах, дукхача кхыча дикача хӀамах. Из деррига а дика довзийташ дег чу доссаду вайна оӀамигача саго. Иштта хилар Нурадилов Ханпаший цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен театра гӀалгӀай труппа актераца Наурбиев Русланаца са хийна вӀашагӀкхетар а тхо тхоайла довзар а. Дукха ха яьккхар оаха цу хана цхьаьцанакапа дувцаш дагӀаш, театрах а театра балхах а. Ленинградах а, Руслана яьккхача театральни институтах лаьца.

Цига оаха къамаьл деш Руслано аьлар:

— Вай сийлахь-боккхача баьчча В. И. Ленина цӀи лелаеча городерча театрей, музыкан, кинематографен институте хьайийлача гӀалгӀай студе дешаш волаш аз дика кхетадора айса лехе, хӀанзчуа тӀехьагӀа аз сайна хьатӀаэцаш йола актерски кхел мел хала а мел чоалхане а я. Кхы дикагӀа кхетадир аз из эггара хьалха се профессиональни сцена тӀа ваьлча. Бакъда, со кхераш вацар халонех, халонаш ца хилча карагӀаьннчун мах а бовзац, е цунах кхета а кхетац. Иштта халонашца дӀаболабенаб тха болх.

Эггара хьалха гӀалгӀай зрителa духьалъотташ Руслана дика бовзар театро шийна хьалхашка оттабеш бола бехктонхам. Хьахулаш латтача гӀалгӀай театро фу дикадар дахьаргда-хьогӀ шийн къаьмна, шийн хатиъе, Дейхенна. ХӀанз а тӀехьа уж хаттараш латт театра хьалхашка. Цхьабакъда, цу хана Ӏалаьмате боккха эстетически салоӀам а хулаш тӀайцар гӀалгӀай зритело хьалхара спектакль. Цу хана дена Руслана ловзальй тайп-тайпарча наьха массехк роль. Кхелад санаьга, ханашка, заманга, къоманка диллача тайп-тайпара болча наьха сурт-сибаташ.

— Институт яьккхача гӀоне керда спектаклаш кӀезига кийчъяьй оаха, — йоах дӀахо Руслана. — Цун бахьанаш тайп-тайпара да. Тхо къона артисташ да, тха безам ба тайп-тайпара ролаш а ловзаеш тхоаех фу доалл, тхоай фу вӀаштӀехьдаргда ха. Боккъалдар аьлча, из кхетадоре дика дар тхо кулгалхоша.

Цу гӀулакха бакъ ва Руслан. Ер дийлагӀа шу да труппо болх бу. Цхьабакъда, дикагӀа йола сезон дӀайолаеннаяле а, ах сезона тоййта еза спектаклаш тоййтаяц цар цу хана дена, цудухьа бакъ ба труппа болх во лоархӀаш, дукхача цун дикача спектаклашка хьажа безам болаш сатувсаш багӀа гӀалгӀай зрителаш.

Театре эггара хьалхара Русланацара вай вӀашагӀкхетар хилар шин бӀаь шу хьалха ваьхача сийлахь-боккхача итальянски драматурга-просветителa, итальянски театра реформаторa Гольдони Карлос язъяьча «Шин аьлан Ӏу» яхача спектакле. НохчгӀалгӀай къаман профессиональни театра эггара хьалхарча спектакле.

Укхаза Руслана ловзаю шин аьлана чуэттача Ӏун Труффальдина роль.

«Шин аьлан Ӏу» яхар сагта йолча цу ханарча классически пьесаш тӀара Ӏуй шоай аьлел дукха а говзагӀен, хьаькъал дулашагӀен, мажкагӀен ба. Цу тайпарча Ӏуй классически тайпа да Наурбиев Руслана Труффальдино а. Дукхьал цун пхьан образа аэзьь я из комеди. Цун хьаькъал, говзал, цун мажкарал, цун питам хьегучабеннхара новкъостал дейн мара яц воӀ персонажаш. Из дика кхетадеш, шийн роль маӀан кӀоарга ловзаш, доацкаш ловзайора Руслана. Наьха самукъадаккха, шийн мажкаралочча цаога чӀоагӀагӀа сакъерладалийта гӀерташ, шийн хьинар, артиста говзал гучайоаккхаш ловзайир Руслана из роль. Цу ролаца зрителага цо хьагойтар ше йоккха говзал йолаш комедийни актер волга. Цхьа бӀаргавайначоа кхы вицлургвоацаш, сакъердамен бегаш болаши сег вар Руслана Труффальдино.

— Эггара халагӀа дар сона, — йоах Руслана юкхьанца сай юрта. Пхьилекъонгий-Юрта, цу спектакле ловзача хана. Сона хоара эггара хьалхашнарча гӀандаш тӀа тхоайбараш, лоалахой, бовзараш, безараш багӀилга. Царна бӀарахьажа кхерар со, — сона моттар уж сайх беларгба. Цу спектаклал халагӀа цхьа спектакль хиннац сона, цудухьа, хӀа аьнна, спектакль чакхйоаллаше а сихвенна вахар со клубера, тхоайбараш бийна хургба аьнна хийттача хало мора чу я вахалар. ТӀехьагӀа новкъостaша дийцар сона, Ӏалаьмате дукха зизаш дела реза болеш чӀоагӀа тӀоараш деттаи са юртахоша спектакль тӀаййцара. Бакъда, цу гӀулакхо сона сатем баьзар. Из сатем чилар сона шоллагӀча дийнахьа гой таш хиннача спектакле гӀадбахан сакъердалуши багӀача тхоайбарий гӀоздаьпна сийрда доага бӀаргаш бӀаргадайча. Иштташ сакъердаме яр Гоцие «Паччахьа-Сай» яхача спектакле Руслана ловзаьь Тарталья роль а.

Шиллер Фридриха «Кетарлон безамаш» яхача трагеде тӀа дувц Фердинанд яха цӀи йолча оӀамигача саги Луиза яха цӀи йолча йоӀай юкъерча безамах. Сийлахь-боккхача немецки поэта, драматурга Шиллер Фридриха цу шийн трагеде тӀа оттаеш йола проблемаш тахан а тӀехьа вайнаьха а вахаре мийслуш я: шоайла дезаш доха оӀамига сагий йоӀи вӀашагӀа ца кхетийтар, цар шоайла бола сийрда цӀена безам ца лархӀар, эздий вац, хьал-торо йолаш вац яхаш воча, бӀехача низа юкъелелхаш, къонача наьха ираз доладеш, цар вахар даькъаза доаккхаш хилар. Шиллера шийн пьеса тӀа йоах, дӀаяха наха юкъера уж искусственни йовкъаш, ма лелабе тийшаболх. Дунен тӀа мел долча хӀамал хозагӀа, безагӀа бола безам, дохар кхераш лораду фуъ сапш, лорабеш лелабе беза. Цу пьесо гучадоах сий доаца, бӀехa, эздий доаца гӀулакхаш, айду, лакяду сага сий, цул эхь-эздел. Цо хьабу вахаре мийслуш долча дикачунцара, цӀенaчунцара, сийрдачунцара безам. КӀоаргъю дикана тӀакховш йола, вочуне лира къовсам лоаттабе яха философски уйла, гоамду эздий доаца дегаза гӀулакхаш. Сага сий лорадеш, дикагӀа, эздегӀа лелара тӀахьех. Бакъда, виза уж дегаза гӀулакхаш доакхаш, цхьаккхача воча, бӀехача гӀулакхашта бӀа тоссаргбоацаш, ше лелаевар воагӀа ме хул, наха цунах хало, Ӏазап ме хул, дукхагӀа дега ситем хулаш, саг ва цу трагедех оттаьнча спектаклера Наурбиев Руслана Вурм. Цхьанна бӀехачо, эсалча, дегазача гӀулакхах дог ихардаргдоаца саг ва из. Тийшаболх юкъебоалабаь а эхь тӀатесса я Фердинандага Луиза йиткийта, цул тӀехьагӀа из шийна йовлаелла эхь-юхь дайна сий доаца саг ва Руслана Вурм. Шийн хьаькалча къахьегамах сискал юаш лелача Миллера дезале веча, шийна езаш йола йоӀ цу чуале а, шийн гӀулакхах доккхал деш кура, соьта хул из. Цхьабакъда, Фердинанд, цун да волча кхьачача жӀала кӀазиле сеша го боахаш хьува. Шийн турпала уж тайп-тайпара оамалаш дика тохкаш йоаех Руслана.

Наурбиев Руслана артистически никъ хӀана мара дӀаболабеннабац, театральни искусстве цо бьккха хьалхара гӀа ба из. Бакъда, из гӀа ираза а беркате а бе цун. Цо вайна тешам лу, ше хьаллаьца атта боаца актера никъ, халонашa кхераваь цу наьнча тӀара ца воалаш из дӀавоьг, гӀалгӀай профессиональни театра, Нохч-ГӀалгӀайчен искусства цунах воккха художник хургхилар.

Бек АБАДИЕВ.

СПОРТСМЕН 230 САНТИМЕТР ЛАКХА ВА

Дукха ха йоаццаш чакхьаьннача инӀача наьха командашта юкъерча баскетболах ловзарий мехка чемпионатах ловзар довзараша белгалдаьккхар лакхерча лиге дебютант йола Куйбышевера «Строитель» дика ловзаш хилар. Шийн команда толам баккхара юкъе хьинаре дакъа лаьцар цу команда центровой волча Сизоненко Александра.

Площадка тӀара из хьалхара баскетболиста номер ха езац: 23 шу даьнна Куйбышевски плановни института шоллагӀча курса студент советски баскетбола исторе эггара лакхагӀа ва — 230 см. Цунга икхачалехьа эггара лакхагӀа бар 50-ча шерашка ловзаш хинна Ахтаев Увайсп 228 сантиметр, хӀанзара СССР-а сборни киевски «Строителa» центровой вола Ткаченко Владимири (220 см).

Бакъдар аьлча, дегӀа лакха хилар чӀоагӀа лоархӀаме да баскетболиста. Гучох, Сизоненко Александр геттара хала ва юхатоха тӀалатача хана, хӀана аьлча, из гӀоаргa кхоач кулгаца. Обороне а иштта эффект йолаш да цун ловзар: Киевски «Строительна» Куйбышевера баскетболисташ ловзача хана Сизоненко духьала лаьттача Ткаченко Владимира итт минута ловзаш эррига а йиъ очко мара яккха маганзар, царех шиъ гӀод теха яьккхар.

— Сизоненкона духьала ловза, хӀаналехьа эшшача тайпара надай из веце в, тетара хала да тӀалатача хана а обороне а, — йоах цхьаьнха цхьан центровой — дукхача хана СССР-а сборнена юкъе ловзаш хиннача московски «Динамерча» Жигилий Владимира.

Куйбышевера центровой баскетболагӀа ловза пхи шу гаргга ха я. Александр ваьв Херсонски областе Большой Брод яхача украински юрта ахархой дезале. Цун дай юкъерча дегӀара пах ба.

«Строителa» массабола игрокаш а санна, Александра дийнахьа шоаза цхьан сахьатах ах сахьатах тренировкаш ю командала а, ше а дукхагӀа физически подготовка а еш.

— ТӀехьарча кхаь шера, — йоах «Строителa» воккхагӀа волча тренера Приматов Генриха, — Сизоненко бӀаргагуш чӀоагӀвеннав. ХӀанз из ловза йиш йолаш ва 20 минута йолча таймах шийн беррига ниа тӀа а бохийташ.

Юрий ХРОМОВ. — АПН).

ИЙДАРХОЙ ӀЕХАБЕЛГА—УГОЛОВНИ ЗУЛАМ

Шоашта эшар яца тӀа баькха мах Ӏехабелга дикка общественни кхерам тӀатоссаш дела зулам да. Цу гӀулакхо лертӀа болх байтац мах беча, бытовой, коммунальни предприятешка, ийдархошта зе ду.

Цу тайпара дола зуламаш деча наха чӀоагӀа бехк бу закон. КӀезигагӀа хьадарах е ца-доагӀаш йола арха дахкарах е мах тӀатохарах, иштта коммунальни пайдах гӀуланех деча хана ваькъа вабахта валла ха тох, е шерага кхачалла тоавалара балх бе оттаву, мах беча, общественни кхачан, бытовой а коммунальни а гӀуланкаш деча болх бе бокъо лац.

«Горпищеторга» № 83 йолча тика чу болх беча Е. Б. Беновас ше товар доххаш вола саг Ӏехававь. 38 кепиг маьха продукт хьа ... приятешка болх бе бокъо яц цун.

Иштта уголовни бехктокхаме эзав «Горкоопторга» № 11 йолча ларке болх беш хиина М. Т. Саркисян а. Цо а Ӏехабеш хиннаб ийдархой. 1 килограмми 90 граммий кӀезигагӀа эзад дулх, из ше даьдоллаше а кхы а 20 кепиг совгӀа даьккхад цо. Иштта ... № 156 йолча статьяй шоллагӀча даькъах бехк бу хьалхе дийна а дийца, массехк сага данкегӀа белгалдаьккхар даьдале, даь къоал доккха дале е хӀанз гучабьнараш хьалха цу тайпара зулам ваь хиннабале, чувалла суд ю шин шерагара воркӀ шерага кхачалда, даьча зуламга хьежжа боахам дӀабоаккхаш ... кийцен Н. Н. Колгуновайцен, П. Н. Постовничевайцен хьалхе вӀаши барта баь, маршa иззелешта мах ЮтӀа а бетташ, ийдархой Ӏехабаьб. Иштта, цар Грозненски дулхакомбината Аргунски маршa цехера 1 килограмма 2 сомa 60 кепиг мах бола 1033 килограмм «Одесская» яха марш белаб. ХӀаьта бохташа Н. А. Жестоваси, А. М. Шахмурадовеи, хьалхе а шоайла барта а баха, мах Ӏехабаьб «Терек» ресторана фабрика-кухнера 0,26 кепиг мах бола «Тархун» яхача мерлача хин 2997 шуша хьа а ийна. ХӀара шушах 0.30 кепиг а доаккхаш, 1617 шуша хий дехкад, гражданашта даь 3е 64 сомa 68 кепиги да. Уж шаккхе а чуделлад.

Цу тайпара дола зуламаш цӀендаь дӀадахара хӀама эшаш йола саг ше фе хила веза, ше Ӏехавайта йиш яц. Массаза а цу тайпара зулам сагa ...

Л. РУСАК,
НГӀАССР прокуратура уголовни дешаш судашка къестадеча гӀалхоман лоттабара йола прокурор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
10.05 — «Массарел дезагӀа» яха историко-публицистически киноэпопея. Фильм 6-гӀа. «Оаьъкъах хинна Феникс санна».
11.05 — «Къоначар иккхаш».
11.50 — «Кинопикъбара клуб».
12.30 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.50 — «Саг дааттан тӀа». Кинопрограмма.
16.40 — К. Хачатурян. Скрипкани фортепьяночун йола соната.
17.00 — «Эрсий къамаьл».
17.30 — Москве дӀахьош долча Коми АССР культура денoшка. Телевизионни документальни фильмий программа. «Сыктывкар», «Аргыш форбата водз».
18.05 — Коми АССР иллеи халхарен пачхьалкхен ансамбля концерт.
18.35 — «Къоначаз карешаш».
19.35 — «Целина тахан».
19.45 — «Тахан дунен тӀа».
20.00 — «Советски Молдаве искусствий мастерийн художественни коллективайн концерт». Фильм-концерт.
21.00 — Экрана тӀа — хьалха. «Массарел дезагӀа» яха историко-публицистически киноэпопея. Фильм 7-гӀа. «Хьахилар Ӏуйре».
22.00 — «Ха».
22.35 — «ДаттагӀий йоаькъашаш».
23.25 — «Тахан дунен тӀа».
23.40 — Камерни музыка концерт.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — «Кхоанена дола аьдт». Телевизионни документальни фильм.
10.05 — 13.10 — 17.30 — «Шахматий школа».
10.35, 11.40 — Истори. 5 класс.
11.00 — ПТУ дешархошта. Астрономи. Галактикаш.
11.30 — «Изобретений парад». Ӏилман - популярни фильм.
12.05 — 17.00 — Французски мотт.
12.40 — 13.40 — Географи. 8 класс.
14.10 — М. Е. Салтыкова-Щедрина театр. Хьалхарги шоалагӀен довзъяш.
15.40 — Сага анатоми, физиологи, гигиена, 8 класс.
16.10 — А. П. Чехов. «Хамелеон». 6 класс.
16.55 — Документальни фильмий программа.
18.05 — «Дунен хьалхашта юкъера обозрени» (гӀалгӀай меттала).
18.20 — «Социалистически декхараш. Мишта кхоачашду уж?» (гӀалгӀай меттала).
18.40 — Фильм-реклама.
18.45 — «Саги заманаи» (нохчий меттала).
19.15 — Фильм.
19.20 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀалла».
19.40 — «ЦӀе хиппомат». Художественни фильм. ШоллагӀа серий.
20.45 — «Бийса даькъала хийла шун, берашi!».
21.00 — «Хальхъа инструментий оазаш» (гитара).
22.00 — «Ха».
22.35 — «Сийрда никъ». Художественни фильм.

16 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
10.05 — «Массарел дезагӀа» яха историко - публицистически киноэпопея. Фильм 7-гӀа. «Хьахилар Ӏуйре».
11.05 — Пачхьалкхен кубански казакий хора концерт.
11.50 — «КӀаьнкаш, хьалхадовла».
12.50 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.50 — «Автографа ритмаш». Телевизионни документальни фильм.
16.00 — «Известия» газета приза яккхара хоккеях йола дунен халкъашта юкъера турнир. ЧССР вӀашагӀтеха команда — Швеце вӀашагӀтеха команда.
18.25 — «Городея - турпалех йола иллеш».
19.15 — «Мичах ва, турманчаш!».
19.45 — «Тахан дунен тӀа».
20.00 — «Известия» газета приза яккхара хоккеях йола дунен халкъашта юкъера турнир. СССР вӀашагӀтеха команда — Финляндий вӀашагӀтеха команда.
22.00 — «Ха».
22.35 — Пачхьалкхен Третьяковски галерее 125 шу дизара хетал Союзий ЦӀен Колонни залера концерт.
23.35 — «Тахан дунен тӀа».
23.50 — «Кхера бовзар». Телевизионни документальни фильм.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — 16.40 — «Сурал». Телевизионни документальни фильм.
10.05, 13.10 — 17.30 — «Дай-ноанай, шоана».
10.35 — 11.35 — Сага анатоми, физиологи, гигиена, 8 класс.
11.00 — 15.10 — ПТУ дешархошта. «Эстетически кхетам балар».
12.05 — 17.00 — Немецки мотт. Ӏомабара 2-гӀа шу.
12.40 — 13.40 — Юкъара биологи, 9 класс.
14.10 — А. С. Пушкин. «Евгений Онегин». Лирически этюдаш.
15.40 — Хьа ленински библиотека.
16.10 — «ПТУ фу хьех, мишта хьех». Традицеш дӀахьочаьр. Металлургий металлистийн кадраш кийчъераз.
18.05 — Нохч - ГӀалгӀайчен автономе 60 шу дизарген Нохч-ГӀалгӀайче шийн лоӀамагӀа Россеца юкъеяха 200 шу дизарген. «ДоттагӀаши наькъагӀа (гӀалгӀай меттала).
18.20 — «Арлангефте» НГДУ опыт». Ӏилмии - популярни фильм.
18.40 — «Удэрни гӀнщло хьалъева».
19.00 — «Бригадаш». Документальни фильм.
19.20 — «Нохч - ГӀалгӀайче гӀалла».
19.40 — ДӀаоал номер 1 йолча серийн[illegible] юкъерча школа дешархочо Бахарчиева Лалитас.
20.10 — «Партийни дахь йиз» (нохчий меттала).
20.45 — «Бийса даькъала хийла шун, берашi!».
21.00 — «Советски Союза гӀулакх деш ва!».
22.00 — «Ха».
22.35 — «Къахара безам». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

15 ДЕКАБРЬ

6.30 — «Юртара Ӏуйренаш» (эрсий меттала).
6.30 — Передачий программа (эрсий гӀалгӀай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.00 — Зычача наха гражданска обороних аьнна» (эрсий меттала).
8.30 — «Бригада графикаа хьалхаьна». Корреспонденци (нохчий меттала).
8.45 — Политически дешара система хьзуегӀархошта йолча гӀоина. «ХПСС къаман политика Ӏилман ларде». Беседа (эрсий меттала).
12.15 — Боккхийчарна — берех лаьца. «Тешаме дог ӀӀесен волаш кхевер». Беседа (гӀалгӀай меттала).
12.30 — «Къона заманхо» (гӀалгӀай меттала).
16.15 — «Кагирхой иллар» яха радиожурнал (нохчий меттала).
16.15 — Передачий программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
18.16 — «Патриоташ — интернационалисташ кхебе». Беседа (нохчий меттала).
18.31 — «Юрта боххаме хьалхе лелераштa». Концерт (нохчий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
19.30 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — «Музыкан йоазен шедевраш». Музыкально - литературни композици (эрсий меттала).
19.56 — Инструментальни музыка.
20.32 — «Шерра кьржа ааараш». Концерт (нохчий меттала).
21.12 — «Моттигерча композиторий лирически иллеш». Концерт (гӀалгӀай меттала).
21.50 — Р. Паскаев. Хальха кхьалех оттаяь попури.

16 ДЕКАБРЬ

6.30 — «ХӀанз идеологически къовсамe леттача хамара сага бовзонаш, проблемаш». Беседа (эрсий меттала).
6.45 — Хоамаш.
6.50 — Передачий программа (эрсий, нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.20 — Лирически музыка концерт (нохчий меттала).
12.15 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гӀалгӀай меттала).
12.30 — «Цхьа бӀарт болча шазаоа» (эрсий меттала).
12.50 — Музыка (эрсий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
19.30 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — «Нах наьха дуьхь». Радиопостановка.
20.03 — Юмористически дувцараш (нохчий меттала).
20.22 — «Дикаев СаӀида иллеш». Концерт (нохчий меттала).
21.05 — «ДӀаоал И. Цицкиевс». Концерт.
21.41 — «ЧоагӀа дош». С. Аушева дувцар (гӀалгӀай меттала).
21.55 — «Табаркий хальхъа йиш».

Хоттам

Тахан республике гӀоллен Грозне хулаллаш мархаш а йолаш, йочана а йолаш, Ӏуйранна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, мелхбусехьара секунде 5—10 метр чӀоагӀа мух а хьекаш хилен фегара температура республике 7—12. Грозне 9—11 градус йоаккхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моршаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йочана хулаш, секунде 5—10 метр чӀоагӀа мух а хьекаш хила фегара температура бийсана —1 +4, дийнахьа +7 +12 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07, корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05360. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4758.